

STATUS FOR VERNEVERDIGE KULTURMINNER I UTVALGTE KOMMUNER

Riksantikvarens miljøovervåkingsprogram 2015-2019
Nittedal kommune
Akershus fylke 2016

Dammann, Åse

Norsk institutt for kulturminneforskning (NIKU)

Storgata 2, Postboks 736 Sentrum, 0105 Oslo

Telefon: 23 35 50 00

www.niku.no

Tittel Status for verneverdige kulturminner i utvalgte kommuner Riksantikvarens miljøovervåkingsprogram 2015-2019 Nittedal kommune Akershus fylke 2016	Rapporttype/nummer NIKU Rapport 87	Publiseringsdato 27.06.2016
	Prosjektnummer 1020723	Sider 40
	Avdeling Bygning	Tilgjengelighet Åpen
Forfatter(e) Dammann, Åse	ISSN 1503-4895 ISBN 978-82-8101-231-8	Periode gjennomført 2016-2017
	Forsidebilde Damanlegget i Rotnesfossen er ett av 43 kulturminner som er prioritert i Nittedal kommunes kulturminneplan, på grunn av svært høy lokal verdi. Foto: ÅD/NIKU 2016	

Prosjektleder Åse Dammann
Prosjektmedarbeider(e) Nils Aage Hafsal, Susanne Kaun
Kvalitetssikrer Annika Haugen

Finansiert av Riksantikvaren

Sammendrag
I denne rapporten beskrives tap, endringer og tilstand for verneverdige kulturminner og SEFRAK-registrerte bygninger eldre enn 1900 i Nittedal kommune i Akershus fylke i perioden 2011-2016. Undersøkelsen er del av Riksantikvarens overvåkingsprogram «Status for verneverdige kulturminner i utvalgte kommuner», som gjennomføres ved kontrollregistrering i felt hvert femte år i 10 utvalgte kommuner. SEFRAK-bygninger i Nittedal ble kontrollregistrert for fjerde gang i 2016. 30 % av SEFRAK-bygningene i det opprinnelige undersøkelsesgrunnlaget i Nittedal er gått tapt siden 1994. Det årlige tapet i perioden 2011-2016 er på 0,4 %. 5 % av de gjenstående SEFRAK-bygningene er sterkt truet, 5 % er truet og 68 % er endret. Tilstanden var bedre for verneverdige kulturminner, som ble kontrollregistrert for første gang i 2016. 3 av 83 undersøkte var truet (3,6 %).

Abstract
This report describes losses, alterations and current condition of preservation worthy heritage and SEFRAK-listed buildings older than 1900 in Nittedal municipality, Akershus County during the period 2011-2016. The control surveys are part of the Norwegian Directorate for Cultural Heritage's environmental follow-up programme «Preservation state of preservation worthy built heritage in selected municipalities». Control surveys are carried out every fifth year in 10 selected municipalities. SEFRAK-listed buildings in Nittedal municipality were controlled for the fourth time in 2016. 30 % of the baseline figure for the control surveys of SEFRAK-buildings in Nittedal has been lost since 1994. Looking at the period 2011-2016 on its own, we find that the annual rate of loss is 0,4 %. 5 % of the remaining buildings are strongly endangered, while 5 % are endangered and 68 % altered. The condition was better for preservation worthy heritage, which was controlled for the first time in 2016. 3 out of 83 were endangered (3,6 %).

Emneord Kulturminne, verneverdig, SEFRAK, bygning, miljøovervåking, kontrollregistrering, tap, endring, tilstand, Nittedal, Akershus
Keywords Cultural heritage, preservation worthy, SEFRAK, buildings, monitoring, control survey, loss, alteration, condition, Nittedal, Akershus

Avdelingsleder
Annika Haugen

Forord

I denne rapporten presenteres oversikt over tap, endring og tilstand for SEFRAK-registrerte bygninger og verneverdige kulturminner i Nittedal kommune, basert på feltkontroll i 2016 i Riksantikvarens miljøovervåkingsprogram «Status for verneverdige kulturminner i utvalgte kommuner». Overvåkingsresultatene skal gi faktagrunnlag for målrettede tiltak i dagens og fremtidig kulturminneforvaltning. Analyser av tapsårsaker og forholdet mellom virkemiddelbruk og bevaringsgrad vil bli presentert i programmets sluttrapport i 2020.

Programmet bygger videre på overvåkingsprogrammet «Gamle hus da og nå», hvor SEFRAK-bygninger i 18 kommuner ble kontrollregistrert i perioden 2000-2014. Fra 2015 er antallet kommuner redusert til 10, og programmet er utvidet til også å omfatte kommunalt verneverdige kulturminner, statlig listeførte bygninger verneklasse 2 og listeførte kirker.

NIKU takker for velvilje og hjelp fra huseiere, lokalbefolkning og kommuneforvaltning i forbindelse med feltarbeidet i Nittedal kommune i 2016.

Kontaktperson hos Riksantikvaren er Kari Charlotte Larsen.

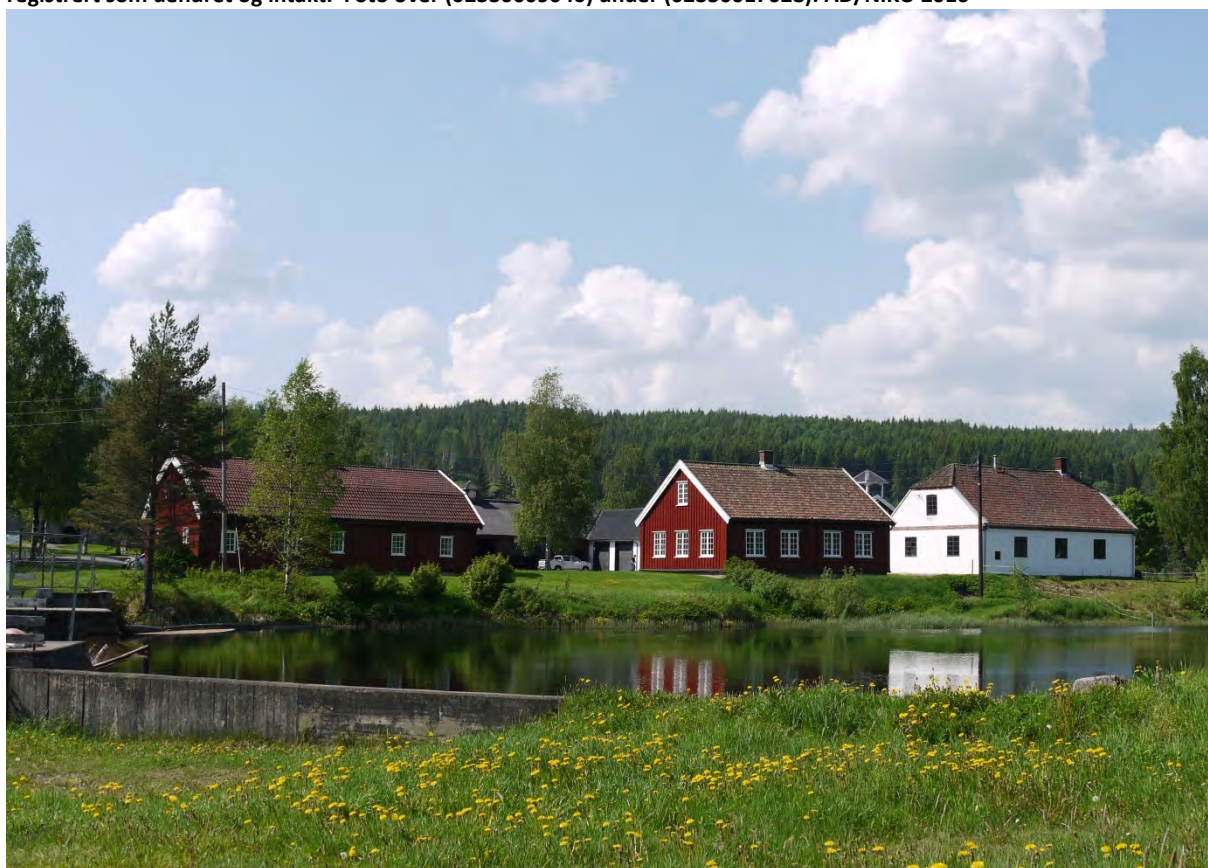
NIKU, juni 2017
Åse Dammann

Innhold

1	Sammendrag	7
2	Innledning.....	9
3	Metode.....	10
3.1	Datagrunnlag 10 kommuner	10
3.2	Utvalgte kommuner	13
3.3	Tidsintervaller.....	13
3.4	Registreringsparametere.....	14
3.5	Analytiske kategorier.....	14
3.6	Datainnhenting, lagring og bearbeiding.....	15
3.7	Bemerkninger til metoden	15
3.8	Datagrunnlag Nittedal kommune 4. omdrev	16
4	Effekten av ulike typer vern	17
4.1	Kommunalt verneverdige kulturminner.....	17
4.2	Listeførte kirker	17
4.3	SEFRAK-bygninger med ulike typer vern.....	19
5	SEFRAK-bygninger samlet resultat	20
5.1	Tap	20
5.2	Akkumulert tap.....	21
5.3	Tapsårsaker	21
5.4	Endring ABC	22
5.5	Annen endring	22
5.6	Tilstand	23
5.7	Sammenheng mellom tilstand og endring	23
5.8	Samfunnssektor og sosial miljøsammenheng	24
5.9	Geografiske variasjoner.....	25
5.10	Bygningskategorier.....	26
5.10.1	Bolighus/våningshus.....	28
5.10.2	Driftsbygninger og mindre uthus	29
6	Virkemidler for vern	30
	Kilder.....	32
	Figurliste	33
	Vedlegg.....	34
	Vedlegg 1: Registreringsparametere.....	34
	Vedlegg 2: Vernestatus kategorier	34
	Vedlegg 3: Bygningstype kategorier	35
	Vedlegg 4: Samfunnssektor kategorier	35
	Vedlegg 5: Sosial miljøsammenheng kategorier	35
	Vedlegg 6: Geografiske kategorier	36
	Vedlegg 7: Nøkkeltall SEFRAK-bygninger 10 kommuner.....	37
	Vedlegg 8: Detaljert resultat SEFRAK-bygninger med ulike typer vern	38
	Vedlegg 9: Detaljert resultat SEFRAK-bygninger samlet	38

Smia på Rotnes bruk på bildet over er bygd på 1700-tallet. Både den, og smia på Hakadal verk (under til høyre) er registrert som uendret og intakt. Foto over (02330009040) under (02330017028): ÅD/NIKU 2016

1 Sammendrag

Målet med Riksantikvarens miljøovervåkingsprogram «Status for verneverdige kulturminner i utvalgte kommuner» er å skaffe oversikt over utviklingen av tap, endringer og fysisk tilstand for verneverdige kulturminner. Resultatet av kontrollregistreringen i Nittedal i 2016 viser at de verneverdige kulturminnene har mindre tap og bedre tilstand enn de undersøkte SEFRAK-bygningene uten vern.

Effekten av ulike typer vern

Overvåkingsresultatene i Nittedal i 2016 viser at verneverdige kulturminner hadde bedre tilstand enn SEFRAK-bygninger uten vern. Til sammen 83 verneverdige kulturminner ble undersøkt. 3 av disse var truet (3,5 %). Av til sammen 249 undersøkte SEFRAK-bygninger var det 204 bygninger som ikke var definert som verneverdige kulturminner. 24 av disse var truet/sterkt truet (11,7 %).

I dette omdrevet kan tapsandelen for verneverdige kulturminner kun leses ut av SEFRAK-kontrollen. Tap og endringsgrad for gruppen av verneverdige kulturminner i sin helhet vil bli registrert fra neste omdrev, på bakgrunn av undersøkelsesgrunnlaget og fotomaterialet som er etablert i dette omdrevet. Av de verneverdige SEFRAK-bygningene var ingen tapt, mens 5 av de øvrige SEFRAK-bygningene var tapt (3 %).

Samlet resultat SEFRAK-bygninger

Av 249 undersøkte SEFRAK-bygninger var 5 tapt (2 %). Det årlige tapet i perioden 2011-2016 var på 0,4 %. Akkumulert tap i forhold til den opprinnelige SEFRAK-registreringen i Nittedal er på 30 %. Tapsandelen har vært synkende for hvert omdrev og har vært på henholdsvis 21 % (1994), 6 % (2006), 4 % (2011) og 2 % (2016).

Av de 244 gjenstående SEFRAK-bygningene i Nittedal var 12 truet (5 %) og 12 sterkt truet (5 %). Ingen av bygningene som var tapt i 4. omdrev var preget av forfall i forrige omdrev.

68 % av de gjenstående er endret. 8 % har større volumendringer (A-endring), 26 % har mindre volumendringer (B-endring) og 34 % har overflateendringer (C-endring). C-endringer tilsvarer mye av det vanlige bygningsvedlikeholdet.

De endrete SEFRAK-bygningene har gjennomsnittlig bedre tilstand enn de uendrete. 5 % av de endrete er truet/sterkt truet, mens hele 19 % av de uendrete er truet/sterkt truet.

Akkumulert tapsandel er forholdsvis jevnt fordelt på de tre bygningsgruppene bolighus/våningshus, store driftsbygninger og mindre uthus (henholdsvis 30 %, 31 % og 34 %). Bolighus/våningshus utgjør 57 % av de gjenstående SEFRAK-bygningene i Nittedal, og i 4. omdrev er 4 av de 5 tapte SEFRAK-bygningene bolighus. Bolighusene har høyest andel endringer og noe bedre bygningsteknisk tilstand enn gjennomsnittet (8 % truet/sterkt truet mot 10 % i gjennomsnitt). De mindre uthusene har dårligst gjennomsnittlig tilstand av de undersøkte bygningsgruppene (17 % truet/sterkt truet).

Bygningene på Bjørnholt ved Aas gård (over) og stasjonsbygningene på Hakadal stasjon (under) er regulert til bevaring og inngår i kontrollen av kommunalt verneverdige kulturminner. Foto over (151115160) under (151093051): ÅD/NIKU 2016

2 Innledning

Nasjonale miljømål

Overordnede miljømål for kulturminneforvaltningen er at tapet av verneverdige kulturminner skal minimeres og at et representativt utvalg av kulturminner skal tas vare på i et langsiktig perspektiv. Gjennom miljøovervåking på kulturminnefeltet, ved innsamling av data i lange tidsserier, etableres kunnskapsgrunnlag for å nå disse miljømålene. Overvåkingsresultatene skal gi faktagrunnlag for målrettede tiltak i dagens og fremtidig forvaltning.

Riksantikvarens miljøovervåking

«Status for verneverdige kulturminner i utvalgte kommuner 2015-2019» er ett av Riksantikvarens miljøovervåkingsprogram på kulturminnefeltet. I overvåkingsprogrammet skal det skaffes oversikt over utviklingen av tap, endringer og tilstand for verneverdige kulturminner i 10 kommuner. Årsaker til tap og forholdet mellom virkemiddelbruk og bevaringsgrad skal analyseres, og det skal gis konkrete anbefalinger for fremtidig kulturminneforvaltning. Analysene vil bli gjennomført for kontrollkommunene enkeltvis og samlet i programmets sluttrapport i 2020. I tillegg til verneverdige kulturminner omfatter programmet et stort antall SEFRAK-registrerte bygninger eldre enn 1900, slik at undersøkelsen også gir opplysninger om bestandsutviklingen for den eldre bygningsmassen, uavhengig av verneverdi. Riksantikvaren ønsker en bredt anlagt miljøovervåking for å ta høyde for fremtidige problemstillinger på kulturminnefeltet.¹

«Status for verneverdige kulturminner i utvalgte kommuner 2015-2019» er en videreføring av «Gamle hus da og nå 2000-2014», hvor SEFRAK-bygninger i 18 kommuner ble undersøkt i tre omdrev med fem års mellomrom. Fra 2015 er antallet kommuner redusert til 10, og programmet er utvidet til også å omfatte kommunalt verneverdige kulturminner, statlig listeførte bygninger verneklasse 2 og listeførte kirker. Kontrollregistreringen blir gjennomført i to kommuner i året: Kautokeino og Nord-Aurdal i 2015, Nittedal og Tromsø i 2016, Saltdal og Sandnes i 2017, Flora og Melhus i 2018 og Bø i Telemark og Samnanger i 2019.²

Kontrollregistrering i Nittedal kommune

Kontrollregistrering av SEFRAK-bygninger i Nittedal kommune er gjennomført i 1994, 2006, 2011 og 2016. Kontrollregistrering av verneverdige kulturminner og listeførte kirker er gjennomført for første gang i 2016.

Rapportens oppbygging

I kapittel 3 presenteres metode for datainnsamling og analyse. Overvåkingsresultatene presenteres i kapittel 4 og 5, og i kapittel 6 presenteres virkemidler for bevaring av kulturminner i Nittedal kommune.

¹ Riksantikvarens hjemmeside, lest 10.03.16: <http://www.riksantikvaren.no/Tema/Miljoeovervaaking>

² Nøkkeltall 10 kommuner i vedlegg 7

3 Metode

3.1 Datagrunnlag 10 kommuner

Datagrunnlaget i overvåkingsprogrammet er innsamlete registreringsdata fra feltkontroll av fire kulturminnegrupper i 10 kommuner: «SEFRAK-bygninger», «Kommunalt verneverdige kulturminner», «Statlig listeførte bygninger verneklasse 2» og «Listeførte kirker».

Antall bygninger og kulturminner som skal undersøkes, fordelt på de fire kulturminnegruppene

Kommune	Kontrollår	SEFRAK-bygninger	Kommunalt verneverdige	Statlig listeførte	Listeførte kirker
Kautokeino	2015	19			
Nord-Aurdal	2015	1069			3
Nittedal	2016	249	82		1
Tromsø	2016	841	289	13	4
Saltdal	2017	353			2
Sandnes	2017	484			2
Flora	2018	576			1
Melhus	2018	1073			4
Bø	2019	642			1
Samnanger	2019	322			1
Totalt	2015-2019	5628		13	19

SEFRAK-bygninger

5 628 «SEFRAK-bygninger» eldre enn 1900 skal undersøkes. SEFRAK (SEkretariatet For Registrering Av faste Kulturminner) ledet fra 1975 til 1995 en landsomfattende feltregistrering av alle bygninger eldre enn 1900. I områder der krigshandlinger eller bybranner hadde ødelagt eldre bebyggelse, ble også nyere bygninger registrert. Ca 500 000 objekter ble registrert med foto, kartfesting og oppmåling. Deler av informasjonen er digitalisert og koblet til Matrikkelen. I 1989 ble SEFRAK nedlagt som sekretariat og ansvarsområdet overført til Riksantikvaren. SEFRAK-registrering innebærer ingen formell vernestatus, men SEFRAK-registeret blir brukt som verktøy i kulturminneforvaltningen og som kulturhistorisk kildemateriale.³

I dette omdrevet blir SEFRAK-bygninger kontrollregistrert for fjerde gang. Opprinnelig antall SEFRAK-registrerte bygninger i de 10 kontrollkommunene var 10 790. Fra dette antallet ble 3 332 objekter trukket fra før oppstart av 1. omdrev, slik at opprinnelig undersøkelsesgrunnlag var 7 458 bygninger.

Opprinnelig antall SEFRAK-bygninger i 10 kommuner og undersøkelsesgrunnlag i 1.-4- omdrev

Kommune	Opprinnelig SEFRAK-registrerte	1900-talls	Ruin	Irrelevant/ukjent	1. omdrev	2. omdrev	3. omdrev	4. omdrev
Kautokeino	81	36	0	5	40	23	20	19
Nord-Aurdal	1832	91	88	303	1350	1177	1115	1069
Nittedal	525	135	2	37	351	276	260	249
Tromsø	2006	794	47	78	1086	934	894	841
Saltdal	745	104	147	31	464	391	373	353
Sandnes	1231	286	128	36	781	546	513	484
Flora	810	18	92	14	686	634	603	576
Melhus	1586	91	42	23	1429	1142	1104	1073
Bø	1053	78	151	21	803	692	663	642
Samnanger	921	241	184	28	468	366	345	322
Totalt	10790	1874	881	576	7458	6181	5890	5628

³ Riksantikvarens hjemmeside, lest 24.02.16: <http://www.riksantikvaren.no/Veiledning/SEFRAK-registeret>

Kommunalt verneverdige kulturminner

Med «Kommunalt verneverdige kulturminner» menes i dette oppdraget alle enkeltobjekter regulert til bevaring etter plan- og bygningsloven (pbl) og alle objekter som inngår i områder regulert til bevaring (pbl § 12-7.6, tidl pbl § 25.6), samt objekter og miljøer som er prioritert i kommunale kulturminneplaner. Riksantikvaren har oppfordret kommunene til å registrere lokale kulturminner og vedta kulturminneplaner med lister over prioriterte kulturminner. Det er lagt til rette for at disse kulturminnene kan legges i Riksantikvarens kulturminnedatabase Askeladden.⁴ Verken Riksantikvaren eller fylkeskommunene legger føringer for hva kommunene definerer som verneverdige kulturminner. Kommunens registrering av kommunalt verneverdige kulturminner er ikke fremsatt som et krav fra departementet, men som et miljømål.⁵

Kommunalt verneverdige kulturminner kontrollregistreres for første gang i dette omdrevet og implementeres i overvåkingen fra og med 2016. I miljøovervåkingsprogrammet vil antallet undersøkte objekter i denne kulturminnegruppen være fleksibelt, ettersom nye reguleringer og prioriterte kulturminner skal tas med i undersøkelsesgrunnlaget ved hvert omdrev. Blir en regulering opphevet, skal objektet tas med videre i undersøkelsen.

Statlig listeførte bygninger verneklasse 2

I forbindelse med arbeidet med statlige landsverneplaner har alle statlige sektorer vurdert sine eiendommer med hensyn til kulturhistorisk verdi. I landsverneplanene inngår en oversikt over verneverdige eiendommer, valgt ut av den statlige sektoren i samråd med Riksantikvaren. Eiendommene med høyest verneverdi er plassert i verneklasse 1 og er forskriftsfredet av Riksantikvaren.⁶ I tillegg inneholder landsverneplanene en oversikt over eiendommer som sektoren vil verne på annen måte. Disse er plassert i verneklasse 2 og kan reguleres til bevaring etter plan- og bygningsloven (pbl). Det er disse bygningene som i denne undersøkelsen betegnes som «Statlig listeførte bygninger verneklasse 2». Riksantikvaren oppfordrer kommunene og de statlige sektorene til å samarbeide om å gi bygninger i verneklasse 2 et formelt vern gjennom kommuneplan og reguleringsplan.

Statlig listeførte bygninger verneklasse 2 kontrollregistreres for første gang i dette omdrevet. Antallet er 13, alle i Tromsø kommune.

Listeførte kirker

«Listeførte kirker» omfatter kirker som ikke er fredet etter kulturminneloven, men som er vurdert av Riksantikvaren som viktige kulturminner. De listeførte kirkene er underlagt særskilte saksbehandlingsregler i henhold til kirkerundskrivet.⁷ Blant annet skal Riksantikvaren uttale seg i saker som gjelder endring av listeførte kirker, før biskopen fatter vedtak etter kirkeloven. Listeførte kirker omfatter både automatisk listeførte kirker (oppført 1650-1850) og listeførte kirker (oppført etter 1850).

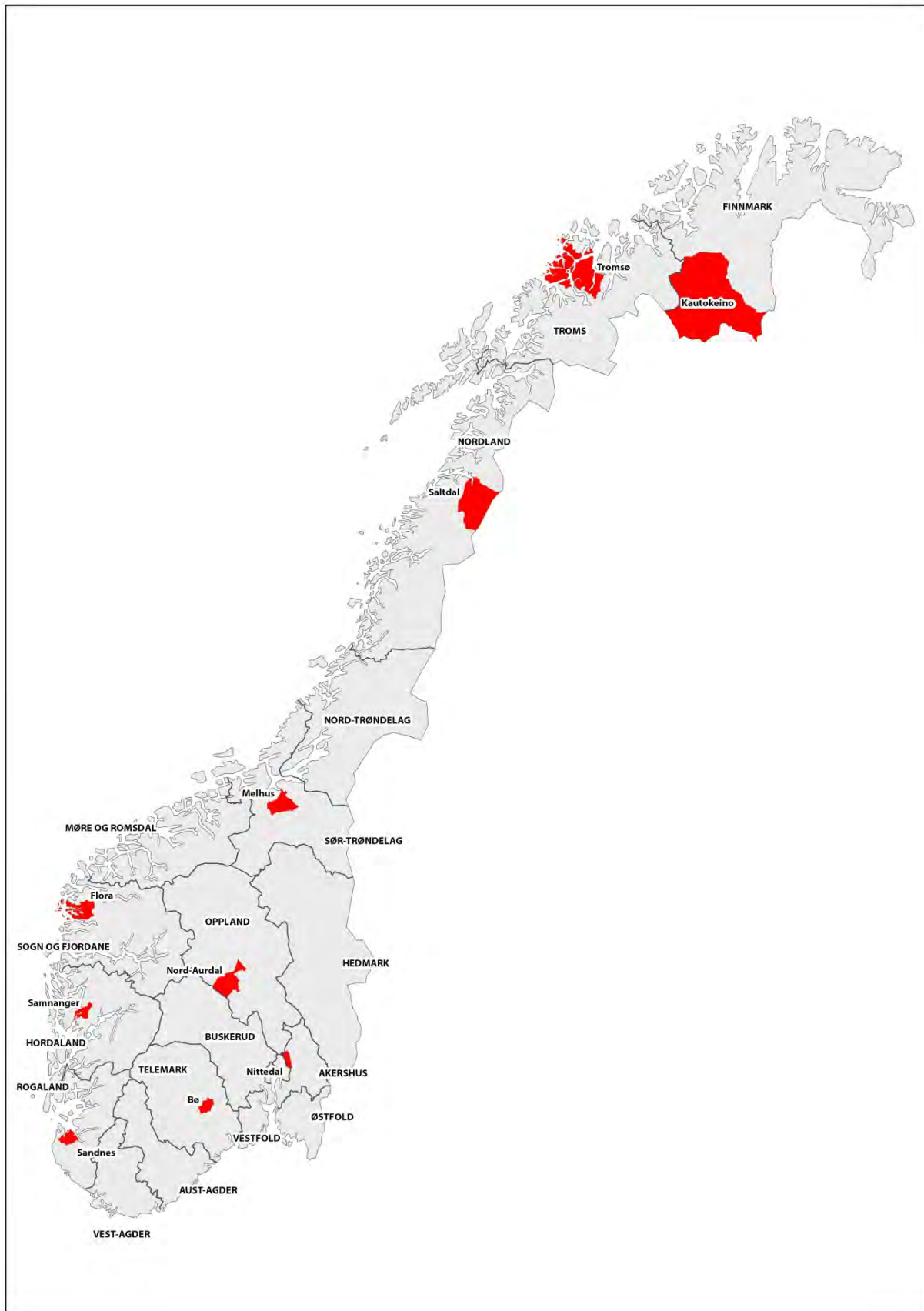
Listeførte kirker kontrollregistreres for første gang i dette omdrevet. Antallet er 19, fordelt på 9 av de 10 undersøkte kommunene.

⁴ Leden, Siv og Åse Dammann: Verneverdige kulturminner til Askeladden. Nittedal, Samnanger, Sandnes og Tromsø kommune. NIKU oppdragsrapport 142/2015

⁵ Riksantikvaren 2015: Veileder. Kommunalt verneverdige kulturminner i Askeladden

⁶ FOR-2011-11-09-1088: Forskrift om fredning av statens kulturhistoriske eiendommer, kap 1

⁷ Rundskriv T-3/00 fra Kirke- utdannings og forskningsdepartementet og Miljøverndepartementet: Forvaltning av kirke, kirkegård og kirkens omgivelser som kulturminne og kulturmiljø

10 kommuner inngår i miljøovervåkingsprogrammet «Status for verneverdige kulturminner i utvalgte kommuner». Kommunene er valgt ut av Riksantikvaren med tanke på å vise et tverrsnitt av landets kommuner.
Kartgrunnlag: Statens kartverk, Geovekst

3.2 Utvalgte kommuner

De 10 kontrollkommunene utgjør en geografisk og samfunnsmessig bredde og skal vise et tverrsnitt av Norge. Utvalget er gjort av Riksantikvaren, med utgangspunkt i SSBs kommunekarakteristikker.⁸

10 undersøkte kommuner – karakteristikk, hovednæring og befolkningsutvikling

Kommune	Fylke	Karakteristikk	Hovednæring	Befolkningsutvikling
Kautokeino	Finnmark	Nord-Norge, innland, samisk	Reindrift, reinproduksjon	Moderat avtagende
Nord-Aurdal	Oppland	Østlandet, innland	Landbruk, service, turisme	Svakt avtagende
Nittedal	Akershus	Østlandet, bynært	Industri, service, skogbruk	Økende
Tromsø	Troms	Nord-Norge, kyst og innland, by	Handel, offentlig virksomhet, service	Økende
Saltdal	Nordland	Nord-Norge, innland	Industri, handel, jordbruk, service, skoler	Moderat avtagende
Sandnes	Rogaland	Sørvest-Norge, by	Handel, industri, jordbruk, service	Økende
Flora	Sogn og Fjordane	Vestlandet, kyst og innland, by	Industri, oppdrettsnæring	Stabilt
Melhus	Sør-Trøndelag	Midt-Norge, bynært	Arbeidspendling, landbruk, service	Økende
Bø	Telemark	Østlandet, regionsenter	Jordbruk, skogbruk, skoler, turisme	Økende
Samnanger	Hordaland	Vestlandet, bynært	Arbeidspendling, industri, jordbruk	Stabilt

Registrert folketall i 10 undersøkte kommuner

1.-2.-3-4. omdrev	Kommune	Folketall					Befolkningsutvikling			
		1. omd	2. omd	3. omd	4. omd	2040 ⁹	1.-2. omd	2.-3. omd	3.-4. omd	4. omd-2040
2000-2005-2010-2015	Kautokeino	3150	2997	2935	2914	2530	-5 %	-2 %	-1 %	-13 %
2000-2005-2010-2015	Nord-Aurdal	6500	6442	6402	6466	6697	-1 %	-1 %	1 %	4 %
1994-2006-2011-2016	Nittedal		19722	21165	22857	29300		7 %	8 %	28 %
2001-2006-2011-2016	Tromsø	59000	63596	68239	73480	83700	8 %	7 %	8 %	14 %
2002-2007-2012-2017	Saltdal	4863	4688	4710			-4 %	0 %		
2002-2007-2012-2017	Sandnes	54929	60507	67814			10 %	12 %		
2003-2008-2013-2018	Flora	11392	11408	11697			0 %	3 %		
2003-2008-2013-2018	Melhus	13579	14457	15679			6 %	8 %		
2004-2009-2014-2019	Bø	5200	5500	5834			6 %	6 %		
2004-2009-2014-2019	Samnanger	2300	2400	2436			4 %	2 %		

3.3 Tidsintervaller

Kontrollregistreringen startet i år 2000 og gjennomføres hvert femte år, med to kommuner i året i fast syklus.¹⁰ SEFRAK-bygninger kontrollregistreres for fjerde gang, de øvrige for første gang.

Tidsintervaller i 10 undersøkte kommuner

Kommune	Fylke	1. omdrev	2. omdrev	3. omdrev	4. omdrev
Kautokeino	Finnmark	2000	2005	2010	2015
Nord-Aurdal	Oppland	2000	2005	2010	2015
Nittedal	Akershus	1994	2006	2011	2016
Tromsø	Troms	2001	2006	2011	2016
Saltdal	Nordland	2002	2007	2012	2017
Sandnes	Rogaland	2002	2007	2012	2017
Flora	Sogn og Fjordane	2003	2008	2013	2018
Melhus	Sør-Trøndelag	2003	2008	2013	2018
Bø	Telemark	2004	2009	2014	2019
Samnanger	Hordaland	2004	2009	2014	2019

⁸ Statistisk sentralbyrå: <http://statbank.ssb.no/statistikkbanken>

⁹ Fremskrevet folketall ved middels nasjonal vekst

¹⁰ Unntaket er Nittedal kommune, hvor første kontrollregistrering ble gjennomført i 1994 og andre i 2006

3.4 Registreringsparametere¹¹

Tap/tapsårsak

Med tap menes at bygningen er borte eller at forfallet er kommet så langt at bygningen må anses som tapt. Flytting til annet sted registreres også som tap i undersøkelsen. Hvis ikke tapsårsaken kan fastslås med høy grad av sikkerhet, eller eieren gir opplysninger, registreres tapsårsak som ukjent.

Endring

Endringsgrad vurderes i forhold til opprinnelige SEFRAK-foto og registreres som: A (stor volumendring), B (liten volumendring), eller C (overflateendring). Tap av autentisitet på detaljnivå, ved skifting av elementer av nyere dato, eller ved noenlunde uendret visuelt uttrykk, registreres ikke som endring. I tillegg til endringsgrad registreres tilbakeføring til eldre uttrykk, dokumentert stilhistorisk tilbakeføring eller om deler av huset er revet. Uviss endringsgrad registreres som står/ukjent endringsgrad. Endringenes kvalitet vurderes ikke.

Tilstand

Bygningsteknisk tilstand vurderes som intakt, truet eller sterkt truet. Vurderingen av bygningsteknisk tilstand og overgangen mellom forfall og tap er basert på skjønn.

3.5 Analytiske kategorier¹²

Bygningskategorier

Bygningskategoriene i undersøkelsen er basert på kategorier i SEFRAK-registeret. Kategoriene er standardiserte for alle kommunene og fanger ikke opp lokale variasjoner av bygningsbenevning.

Samfunnssektor

Bygningens opprinnelige funksjon og formål, basert på kategorier i SEFRAK-registeret

Sosial miljøsammenheng

Bygningens opprinnelige funksjon og formål, basert på kategorier i SEFRAK-registeret

Geografiske variasjoner

Hensiktsmessige geografiske områder, samt tettbygde og spredtbygde områder er definert med utgangspunkt i de geografiske kretsene i SEFRAK-registeret.

Alder

Alderskategoriene er hentet fra SEFRAK-registeret.

Kulturminnetyper

Gruppen av kommunalt verneverdige kulturminner omfatter også andre typer kulturminner enn bygninger, f eks broer, veier, damanlegg, brønner, trær mm.

Vernestatus

Vernestatus for de undersøkte bygningene/kulturminnene er innhentet fra kommunenes planavdeling og Askeladden. Kategoriene er fredet (kulturminneloven), regulert til bevaring (plan- og bygningsloven: hensynssone el tidl spesialområde bevaring), andre planer eller retningslinjer med bevaringsformål (hensynssoner, prioriterte kulturminner i kommunedelplan, Riksantikvarens NB!-register), LNF-områder og øvrige bygninger.

¹¹ Detaljert oversikt over registreringsparametere i vedlegg 1

¹² Detaljert oversikt over analytiske kategorier med underkategorier i vedlegg 2-6

3.6 Datainnhenting, lagring og bearbeiding

Registrering av tap, tapsårsak, tilstand og endring blir gjennomført ved feltkontroll i barmarksesongen. Feltregistreringen er utvendig og visuell. Bygningene/kulturminnene blir fotografert og registreringene innført i Excel-tabeller, med grunndata fra Matrikkelen, SEFRAK-registeret og andre databaser. Resultatene fremkommer ved bearbeiding i Excel. Foto av de undersøkte kulturminnene merkes med SEFRAK-nummer, bygnummer (GAB) eller adresse. Foto av de listeførte kirkene merkes med navn på kommune og kirke. Registreringsdata og foto lagres hos Riksantikvaren og NIKU.

Som grunnlag for feltregistrering og analyser lager NIKU digitale kartverk i ArcGIS for hver kommune, basert på kartgrunnlag fra Statens kartverk. Excel-tabellen med SEFRAK-bygninger er koblet mot eksisterende digital kartfesting av SEFRAK-bygninger. Kartuttrekket er levert av Riksantikvaren. Listeførte kirker og kommunalt verneverdige og statlig listeførte bygninger kartfestes ved hjelp av bygnummer (GAB). Data for de undersøkte kulturminnene legges inn sammen med detaljerte kartdata (FKB) for kommunene, slik at et samlet kartsett viser kartfesting og ID for alle objektene.

3.7 Bemerkninger til metoden

Ulike tidsintervall i 1. omdrev

Ettersom den opprinnelige SEFRAK-registreringen ble gjennomført over en periode på 20 år, refererer tapstallene i 1. omdrev til ulike tidsspenn. Resultatene fra 1. omdrev kan derfor ikke sammenlignes med resultatene fra senere omdrev, eller kommunene imellom. Tidsintervallene i de følgende omdrev er faste (fem år) og gir grunnlag for sammenligning mellom omdrev og kommuner.

Ny tilstandskategori i 3. omdrev

I 1. og 2. omdrev ble bygningstilstanden kun registrert som intakt eller sterkt truet. I 3. omdrev ble truet innført som ny kategori. Dette er en metodisk endring som kan gi avvik i resultatene for bygningsteknisk tilstand i 3. og 4. omdrev, i forhold til de to første omdrevene.

Nye endringskategorier i 3. omdrev

I 3. omdrev ble det innført tre nye endringskategorier: deler av bygning revet/tilbakeført til eldre uttrykk/dokumentert stilhistorisk tilbakeført. For å sikre sammenligningsgrunnlaget, er alle endrete bygninger registrert som A-, B- eller C-endret, og de nye kategoriene er registrert i tillegg.

Dokumentert stilhistorisk tilbakeført

Bygningene vil bare unntaksvis bli registrert som dokumentert stilhistorisk tilbakeført, ettersom feltkontrollen ikke er basert på intervju med eier.

Gjenoppstått

Ingen bygninger er registrert som gjenoppstått. Årsaken til dette er at tapte bygninger tas ut av undersøkelsesgrunnlaget og ikke besøkes i neste omdrev.

Tapsårsaker

I 3. omdrev er en markant større andel av tapene registrert med ukjent tapsårsak enn i 1. og 2. omdrev. Dette kan både skyldes at oppdragstakerne i 1. og 2. omdrev i større grad har intervjuet eierne, eller at NIKU kan ha stilt strengere krav til visshet for å registrere eksakt tapsårsak.

3.8 Datagrunnlag Nittedal kommune 4. omdrev

Undersøkelsergrunnlaget for Nittedal kommune i 2016 består av 82 kommunalt verneverdige kulturminner, én listeført kirke og 249 SEFRAK-bygninger eldre 1900.

Kommunalt verneverdige kulturminner

Undersøkelsen omfattet 82 kommunalt verneverdige kulturminner. Alle inngår i kulturmiljøer anbefalt til hensynssone i kulturminneplan for Nittedal kommune. 46 er regulert til bevaring. 43 står på listen over prioriterte kulturminner i kulturminneplanen.¹³ 7 av kulturminnene er både på prioritert liste og regulert til bevaring. Antallet kulturminner regulert til bevaring er basert på en liste tilsendt fra planavdelingen i Nittedal kommune våren 2016, over alle objekter regulert til bevaring i kommunen. Listen inneholdt 47 objekter. NIKU har utelatt ett objekt som ikke fantes i Kartverkets byggdatabase. 45 av de 82 kommunalt verneverdige kulturminnene er SEFRAK-bygninger eldre enn 1900.

Listeførte kirker

Én listeført kirke er undersøkt.

SEFRAK-bygninger eldre enn 1900

249 SEFRAK-bygninger eldre enn 1900 er undersøkt. 45 av SEFRAK-bygningene inngår i gruppen av kommunalt verneverdige kulturminner.

Hovedbygningen på Nordre Haug er én av 249 undersøkte SEFRAK-bygninger eldre enn 1900 i Nittedal. Bygningen er registrert som middels endret (B-endring) og tilbakeført til eldre uttrykk. Foto (02330018029): ÅD/NIKU 2016

¹³ Kommunedelplan for kulturminner Nittedal kommune 2015-2019, s 46 og 21-39

4 Effekten av ulike typer vern

Overvåkingsresultatene i Nittedal i 2016 viser at verneverdige kulturminner hadde bedre tilstand enn SEFRAK-bygninger uten vern. Til sammen 83 verneverdige kulturminner ble undersøkt.¹⁴ 3 av disse var truet (3,5 %). Av til sammen 249 undersøkte SEFRAK-bygninger var det 204 bygninger som ikke var definert som verneverdige kulturminner. 24 av disse var truet/sterkt truet (11,7 %).

I dette omdrevet kan tapsandelen for verneverdige kulturminner kun leses ut av SEFRAK-kontrollen. Tap og endringsgrad for gruppen av verneverdige kulturminner i sin helhet vil bli registrert fra neste omdrev, på bakgrunn av undersøkelsesgrunnlaget og fotomaterialet som er etablert i dette omdrevet. Av de verneverdige SEFRAK-bygningene var ingen tapt, mens 5 av de øvrige SEFRAK-bygningene var tapt (3 %).

4.1 Kommunalt verneverdige kulturminner

82 kommunalt verneverdige kulturminner ble undersøkt. Ingen av disse var sterkt truet, men 3 ble registrert med dårlig bygningsteknisk tilstand. De øvrige hadde god tilstand (intakt). Én av de truede bygningene var regulert til bevaring. De øvrige to sto på kulturminneplanens liste over prioriterte kulturminner.¹⁵

4.2 Listeførte kirker

Nittedal kirke ble registrert med god bygningsteknisk tilstand (intakt).

Nittedal kirke er listeført av Riksantikvaren og underlagt særskilte saksbehandlingsregler. Foto: ÅD/NIKU 2016

¹⁴ 82 kommunalt verneverdige kulturminner og én listeført kirke

¹⁵ Gamle Glitre sanatorium er revet i etterkant av kontrollregistreringen og vil bli registrert som tapt i 5. omdrev

Uthusbygningen og våningshuset på Øvre Burås er prioritert i Nittedal kommunes kulturminneplan som kulturminner av svært høy verdi. Foto (02330017031-032): ÅD/NIKU 2016

To SEFRAK-registrerte stuebygninger på markaplassen Jensrud er regulert til bevaring etter plan- og bygningsloven. Foto (02330009007): ÅD/NIKU 2016

4.3 SEFRAK-bygninger med ulike typer vern

De undersøkte SEFRAK-bygningene er inndelt i kategorier basert på hvilken type vern bygningen er underlagt.¹⁶ For bygninger med flere typer vern er bygningens høyeste vernekategori gitt tellende verdi i denne analysen, slik at hver av de undersøkte bygningene inngår i kun én av følgende kategorier:

- Fredet etter kulturminneloven
- Regulert til bevaring etter plan- og bygningsloven
- Underlagt andre planer og retningslinjer med bevaringsformål
- LNF-områder
- Øvrige SEFRAK-bygninger

Fredet (kml)

I Nittedal er én av de undersøkte SEFRAK-bygningene fredet (hovedbygningen på Markerud), og den er registrert i god bygningsteknisk tilstand. Fredete SEFRAK-bygninger ble opprinnelig tatt ut av undersøkelsesgrunnlaget ved oppstart av overvåkingsprogrammet «Gamle hus da og nå» i år 2000. Enkelte fredete bygninger inngår likevel i undersøkelsen, blant annet bygninger som er fredet etter år 2000.

Regulert til bevaring (pbl)

20 av de 249 undersøkte SEFRAK-bygningene i Nittedal var regulert til bevaring. Ingen av disse var tapt eller truet i 4. omdrev. Antallet SEFRAK-bygninger regulert til bevaring er basert på oversikten over alle kulturminner regulert til bevaring i Nittedal, tilsendt fra kommunens planavdeling våren 2016.

Andre planer og retningslinjer med bevaringsformål

Denne gruppen består av SEFRAK-bygninger i områder anbefalt til hensynssone i kulturminneplanen for Nittedal, samt bygninger på listen over prioriterte kulturminner i kulturminneplanen.¹⁷ 30 av de undersøkte SEFRAK-bygningene i Nittedal står på listen over prioriterte kulturminner i kommunens kulturminneplan. 63 av SEFRAK-bygningene inngår i kulturmiljøer anbefalt til hensynssone i kulturminneplanen. Flere av disse bygningene inngår i begge kategorier, slik at samlet antall er 76. Fratrukket bygninger som er fredet eller regulert til bevaring, er antallet 58.

LNF-områder

2 av de undersøkte SEFRAK-bygningene ligger i LNF-områder. Begge var intakt. Antallet bygninger i LNF-områder er basert på kommuneplanregisteret i Norge digitalt. LNF-områder er landbruks-, natur- og friluftsområder lagt ut i kommuneplan i henhold til plan- og bygningsloven, hvor det kun er tillatt med bygge- og anleggsvirksomhet som har direkte tilknytning til landbruk eller stedbunden næring (tradisjonell landbruksvirksomhet).¹⁸

¹⁶ Detaljert resultatoversikt i vedlegg 8

¹⁷ Kommunedelplan for kulturminner Nittedal kommune 2015-2019, s 21-39 og 46

¹⁸ LOV-2008-06-27-71: Lov om planlegging og byggesaksbehandling (plan- og bygningsloven) § 11-7 nr 5

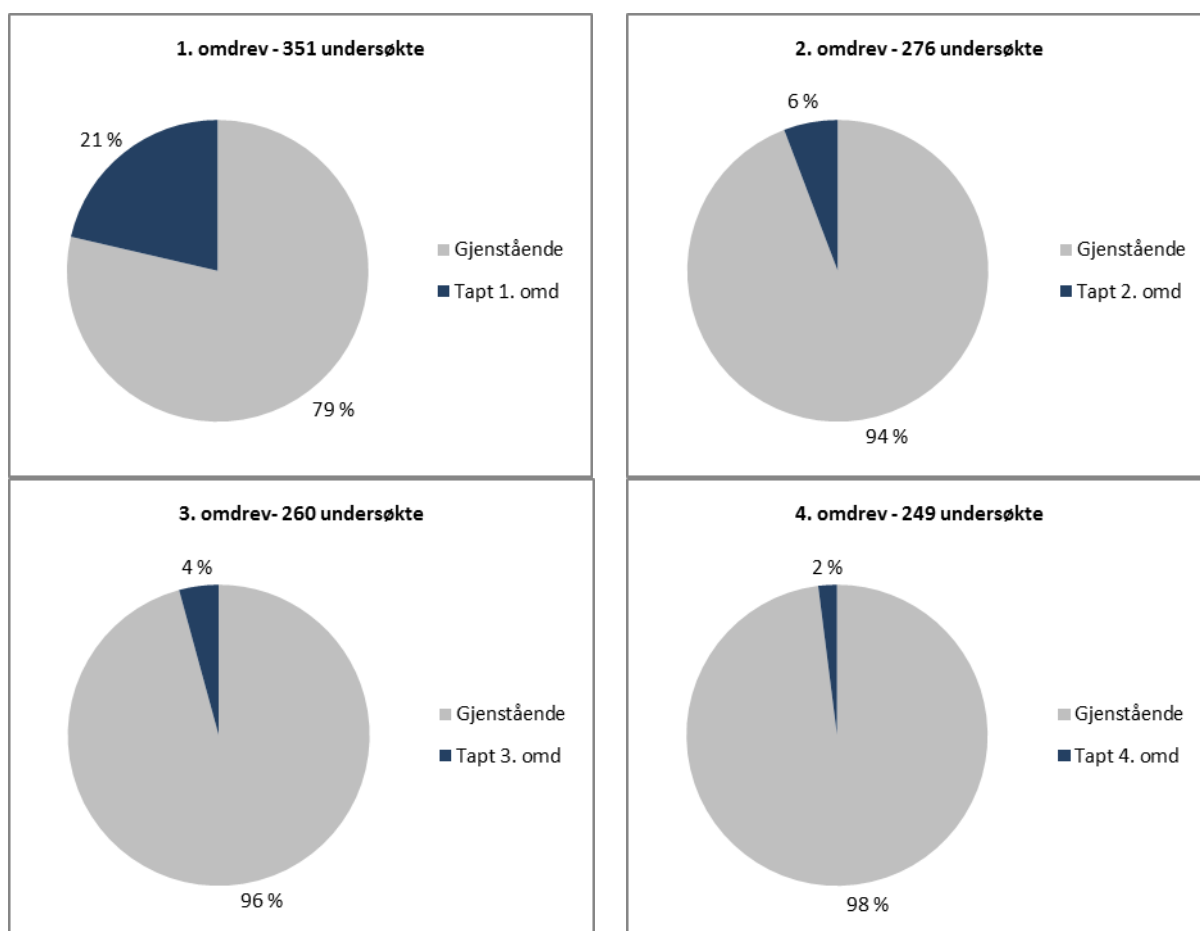
5 SEFRAK-bygninger samlet resultat

I dette kapitlet presenteres resultater fra registrering av tap, tilstand og endring av SEFRAK-bygninger i Nittedal. Tallene for tap, tilstand og endringsgrad blir analysert i forhold til ulike kategorier av bygningstyper, samfunnssektor, sosial miljøsammenheng og geografiske områder.¹⁹ Enkelte av kategoriene har så lavt antall bygninger at det er vanskelig å peke på tendenser på grunnlag av resultatene.

5.1 Tap

2 % av SEFRAK-bygningene i Nittedal er tapt i 4. omdrev. Prosentvis tap av SEFRAK-bygninger i kommunen har sunket for hvert omdrev. I første, andre og tredje omdrev var tapsandelen på henholdsvis 21 %, 6 % og 4 %. Noe av årsaken til høy tapsandel i 1. omdrev var at SEFRAK-registreringen i kommunen foregikk på slutten av 1970-tallet, så tidsintervallet til første kontrollregistrering i 1994 var rundt fire ganger så langt som intervallene i de følgende omdrevene.

TAP	Undersøkt	Tapt	%
1. omd	351	75	21 %
2. omd	276	16	6 %
3. omd	260	11	4 %
4. omd	249	5	2 %
Akkumulert 1.-4. omd	351	107	30 %

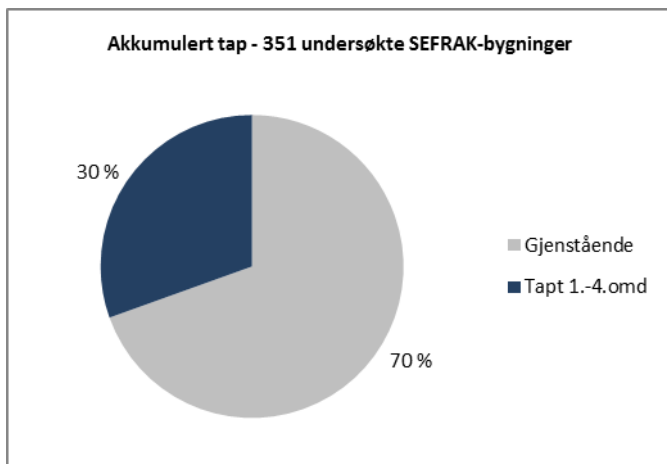

Figur 1: Tapte SEFRAK-bygninger. Nittedal 1., 2., 3. og 4. omdrev

¹⁹ Detaljert resultatoversikt i vedlegg 9

5.2 Akkumulert tap

Av de 351 SEFRAK-bygningene som inngikk i undersøkelsesgrunnlaget for Nittedal ved oppstart av første omdrev, er til sammen 107 tapt, slik at det akkumulerte tapet er på 30 %.

Figur 2: Akkumulert tap av SEFRAK-bygninger. Nittedal 1.-4. omdrev

5.3 Tapsårsaker

For alle de fem SEFRAK-bygningene som var tapt i Nittedal i 4. omdrev, er riving registrert som tapsårsak. Feltkontrollen er utvendig og visuell, og ikke basert på intervju med eier.

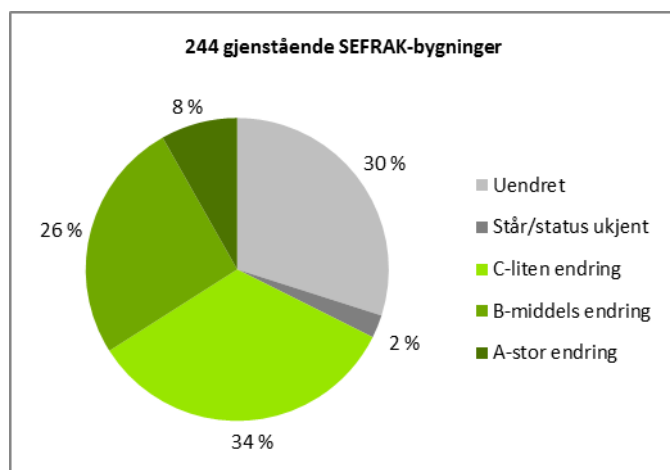
10 % av de kontrollerte SEFRAK-bygningene i Nittedal er registrert som truet/sterkt truet. Forfall på stående bygninger representerer et potensielt fremtidig tap. Foto (02330005015): ÅD/NIKU 2016

5.4 Endring ABC

Andelen endrete bygninger har økt gradvis siden oppstart av overvåkingsprogrammet: 48 % endrete i 2. omdrev, 64 % i 3. omdrev og 68 % i 4. omdrev. I første omdrev i Nittedal kommune ble bygningenes endringsgrad ikke registrert.

8 % av 244 gjenstående SEFRAK-bygninger har større volumendringer (A-endring) og 26 % har mindre volumendringer (B-endring). 34 % har overflateendringer (C-endring), som er endring av bygningens karakter gjennom generelt vedlikehold, f eks ved utskifting av panel, takbelegg og vinduer/listverk.

ENDRING	Gjenstående	Endret totalt		A-stor endring		B-middels endring		C-liten endring		Står/ukjent endringsgrad		Uendret	
1. omd	276									181	66 %	96	35 %
2. omd	260	124	48 %	15	6 %	36	14 %	73	28 %	40	15 %	96	37 %
3. omd	249	159	64 %	17	7 %	56	22 %	86	35 %	4	2 %	86	35 %
4. omd	244	165	68 %	20	8 %	63	26 %	82	34 %	6	2 %	73	30 %

Figur 3: Bygningsendringer på gjenstående SEFRAK-bygninger. Nittedal 4. omdrev

5.5 Annen endring

For 15 av de endrete bygningene er det registrert at deler av bygningen er revet. 8 av disse bygningene er bolighus og 7 er driftsbygninger i landbruket.

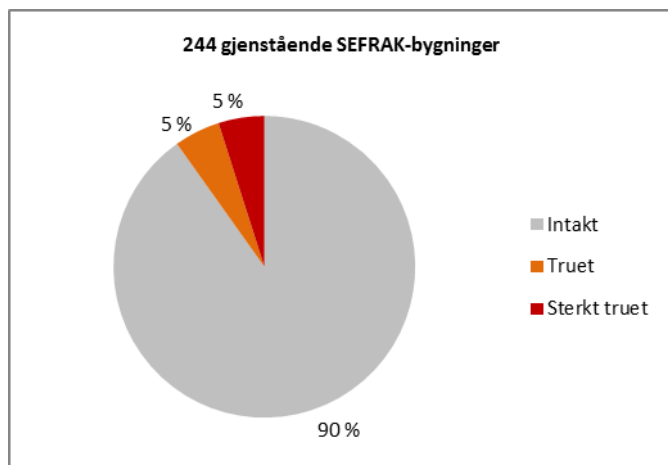
For 6 bolighus er det registrert at bygningen er tilbakeført til eldre uttrykk.

Ingen av bygningene er registrert som dokumentert stilhistorisk tilbakeført i 4. omdrev. Ettersom feltkontrollen ikke er basert på intervju med eier, vil man kun unntaksvis fange opp slik dokumentasjon.

5.6 Tilstand

Av 244 gjenstående SEFRAK-bygninger i Nittedal er 5 % i dårlig teknisk tilstand (truet) og bærer preg av manglende vedlikehold over lengre tid. 5 % er i svært dårlig teknisk tilstand (sterkt truet). De øvrige 90 % er i normalt god tilstand.

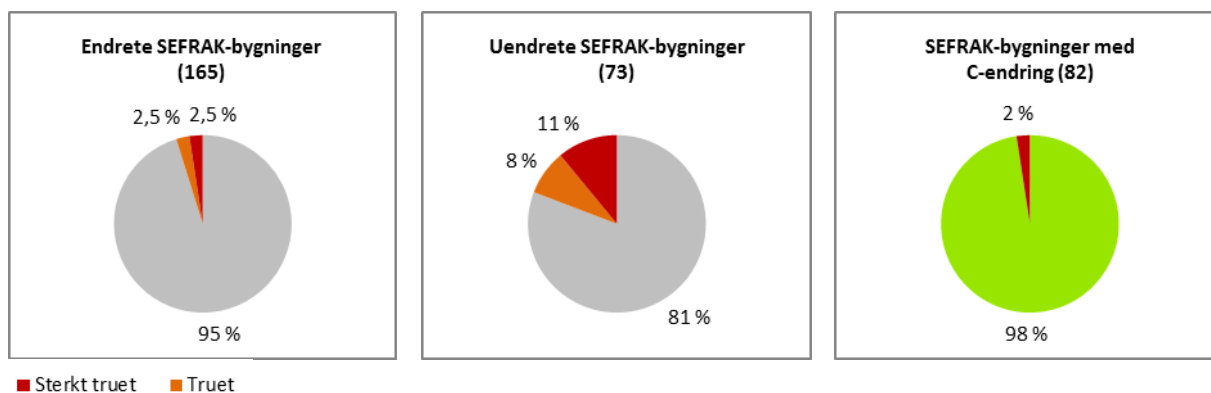
TILSTAND	Gjenstående	Sterkt truet		Truet		Intakt	
2. omd	260			15	6 %	245	94 %
3. omd	249	9	4 %	13	5 %	227	91 %
4. omd	244	12	5 %	12	5 %	220	90 %

Figur 4: Bygningsteknisk tilstand for gjenstående SEFRAK-bygninger. Nittedal 4. omdrev

5.7 Sammenheng mellom tilstand og endring

Samlet resultat for Nittedal viser at de endrete SEFRAK-bygningene har gjennomsnittlig bedre tilstand enn uendrete. 5 % av de endrete bygningene er truet, mens hele 19 % av de uendrete bygningene er truet. Samme tendens er påvist i samlet resultat for 18 undersøkte kommuner i tidsrommet 2000-2014.²⁰ En sannsynlig årsak til at endrete bygninger gjennomsnittlig er i bedre stand enn uendrete bygninger, er at endringer ofte representerer vedlikehold og bruk av bygningen. Dette inntrykket forsterkes ved at bygningene med C-endringer, overflateendringer som omfatter mye av det vanlige bygningsvedlikeholdet, har en enda lavere andel av truede bygninger (2 %).

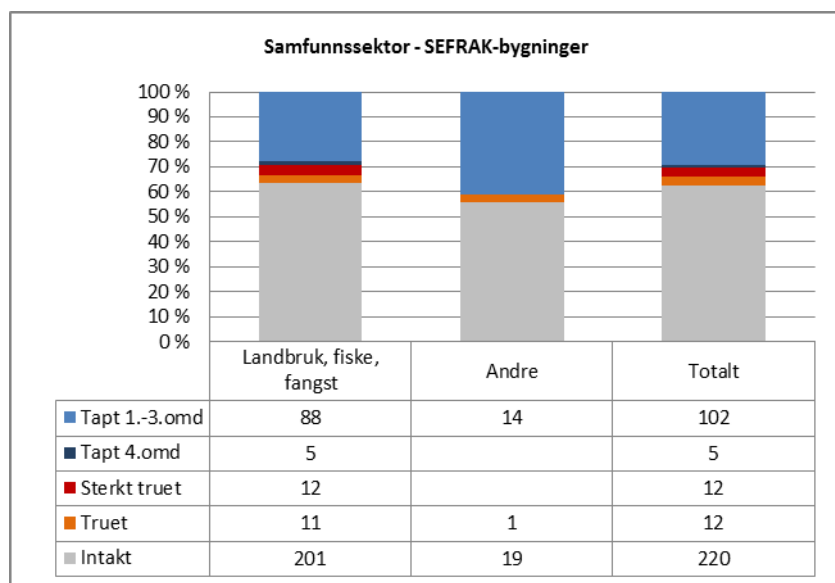

Figur 5: Andel truede/sterkt truede av endrete og uendrete SEFRAK-bygninger. Nittedal 4. omdrev

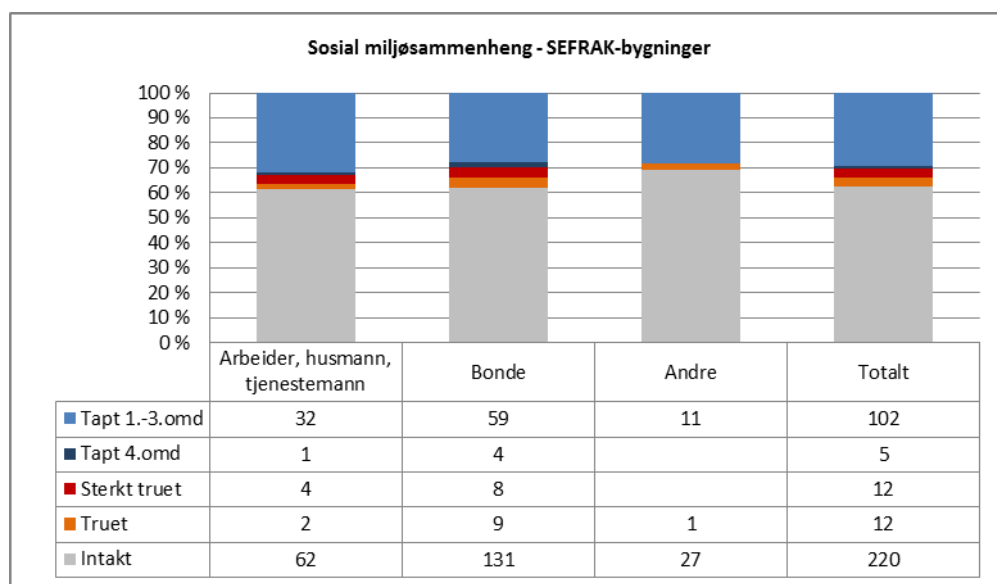
²⁰ Dammann, Åse, 2015: Gamle hus da og nå. Status for SEFRAK-registrerte bygninger i 18 kommuner. Sammendragsrapport for Riksantikvarens miljøovervåkingsprogram 2000-2014. NIKU Rapport 82, s 20

5.8 Samfunnssektor og sosial miljøsammenheng

De fleste av de undersøkte bygningene i Nittedal er opprinnelig knyttet til landbrukssammenheng (92 %). I 4. omdrev har bondens bygninger høyere tapsandel enn bygninger som opprinnelig har tilhørt arbeidere/husmenn/tjenestemenn (3 % mot 1 %). I kombinasjon med at bondens bygninger også har noe høyere andel av forfall (11 % mot 9 %), kan det forventes økt tapstakt for disse bygningene i årene fremover.

Figur 6: Tap og tilstand for SEFRAK-bygninger fordelt på samfunnssektor. Nittedal 1.-4. omdrev

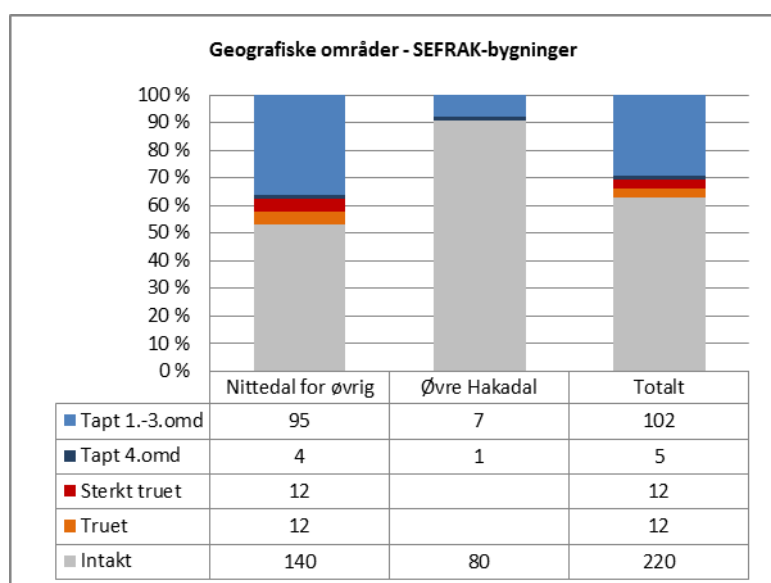

Figur 7: Tap og tilstand for SEFRAK-bygninger fordelt på sosial miljøsammenheng. Nittedal 1.-4. omdrev

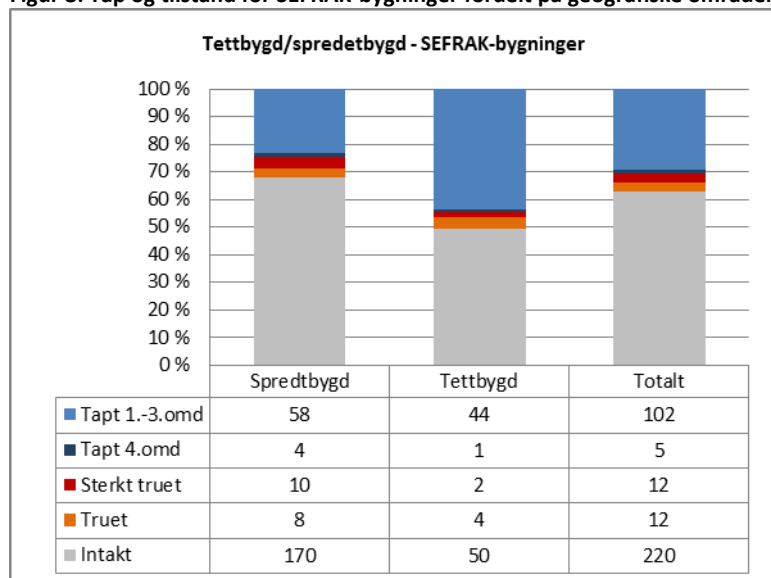
5.9 Geografiske variasjoner

I 4. omdrev er tapsandelen noenlunde lik i tettbygde og spredtbygde områder, men noe lavere i Øvre Hakadal enn i Nittedal for øvrig. Akkumulert tapsandel er imidlertid klart høyere i tettbygde enn i spredtbygde områder (45 % mot 25 %). Forskjellen er enda større når man sammenligner akkumulert tap for Øvre Hakadal med Nittedal for øvrig (9 % mot 38 %). Det positive bildet for Øvre Hakadal blir ytterligere forsterket ved at ingen bygninger i dette området er truet/sterkt truet (15 % truet/sterkt truet i Nittedal for øvrig).

GEOGRAFISKE VARIASJONER	Øvre Hakadal	Nittedal for øvrig	Totalt	Spredtbygd	Tettbygd
Undersøkt 1. omd	88	263	351	250	101
Akkumulert tap	9 %	38 %	30 %	25 %	45 %
Gjenstående	80	164	244	188	56
Truet/sterkt truet	0 %	15 %	10 %	10 %	11 %

Figur 8: Tap og tilstand for SEFRAK-bygninger fordelt på geografiske områder. Nittedal 1.-4. omdrev

Figur 9: Tap og tilstand for SEFRAK-bygninger fordelt på tettbygde/spredtbygde områder. Nittedal 1.-4. omdrev

5.10 Bygningskategorier

SEFRAK-bygningene i Nittedal er analysert i fire hovedkategorier: «bolighus/våningshus», «driftsbygninger i tunet», «mindre uthus i/nær tunet» og «andre hustyper». Hovedkategoriene består av flere bygningstyper.

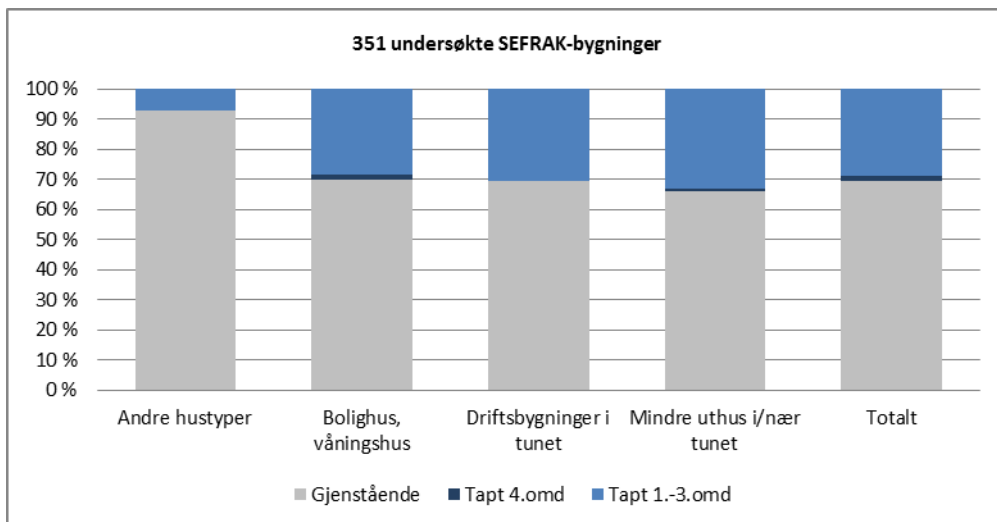
Akkumulert tapsandel for 1. til 4. omdrev er forholdsvis jevnt for de tre bygningsgruppene bolighus, driftsbygninger i tunet og mindre uthus (henholdsvis 30 %, 31 % og 34 %).

Bolighus/våningshus utgjør 57 % av de gjenstående SEFRAK-bygningene i Nittedal, og i 4. omdrev er 4 av de 5 tapte SEFRAK-bygningene i denne bygningsgruppen. Bygningsteknisk tilstand for bolighusene er noe bedre enn gjennomsnittet for alle bygningstyper (8 % truet/sterkt truet mot 10 % i gjennomsnitt), og boligene har høyest andel av endringer.

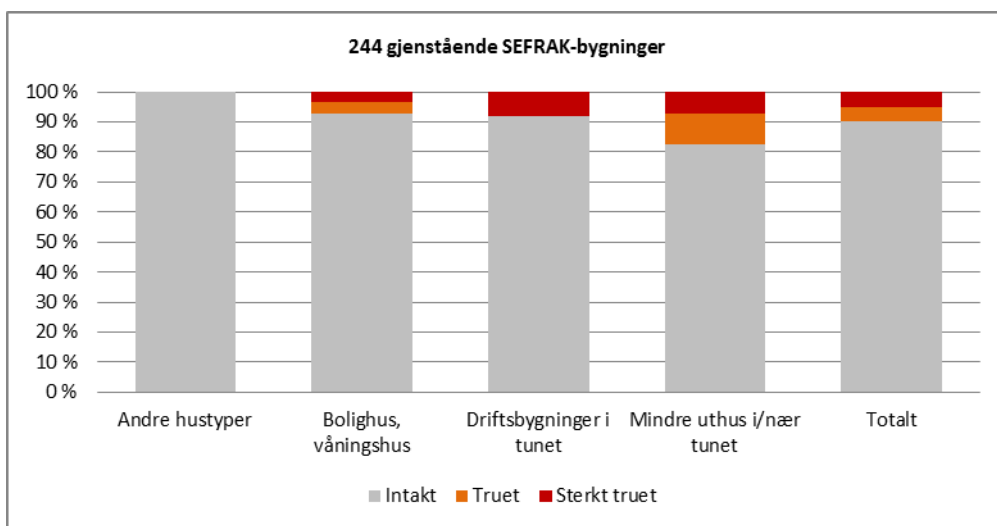
De mindre uthusene har gjennomsnittlig dårligst tilstand av de undersøkte bygningsgruppene (10 % truet og 7 % sterkt truet).

Prosentvis andel av tap, tilstand og endringsgrad for hovedkategorier av undersøkte SEFRAK-bygninger. Figurene på motstående side illustrerer det samme.

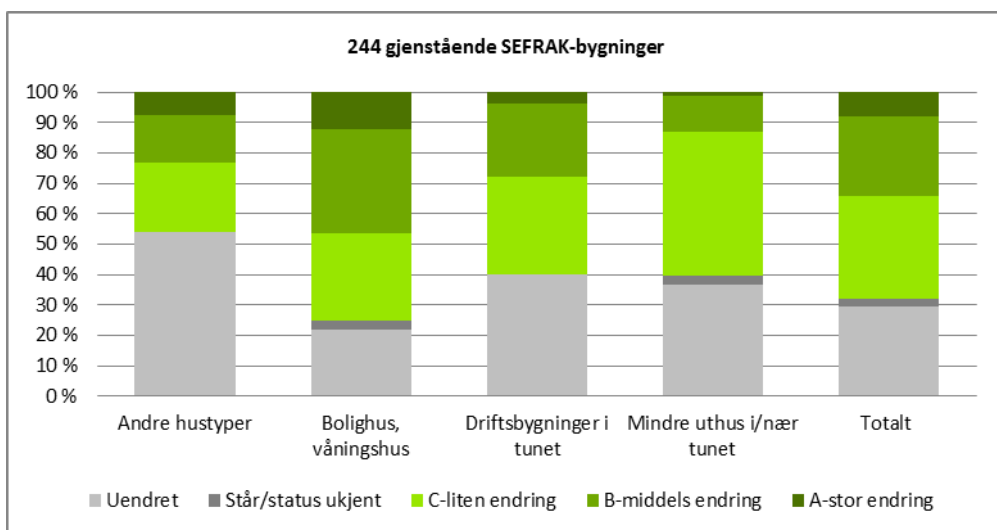
BYGNINGSTYPER	Andre hustyper	Bolighus, våningshus	Driftsbygninger i tunet	Mindre uthus i/nær tunet	Totalt
Undersøkt 1. omd	14	198	36	103	351
Andel av totalt	4 %	56 %	10 %	29 %	100 %
Tapt 1. omd	7 %	20 %	28 %	24 %	21 %
Tapt 2. omd	0 %	7 %	0 %	6 %	6 %
Tapt 3. omd	0 %	4 %	4 %	5 %	4 %
Tapt 4. omd	0 %	3 %	0 %	1 %	2 %
Akkumulert tap	7 %	30 %	31 %	34 %	30 %
Gjenstående	13	138	25	68	244
Andel av gjenstående	5 %	57 %	10 %	28 %	100 %
Truet	0 %	4 %	0 %	10 %	5 %
Sterkt truet	0 %	4 %	8 %	7 %	5 %
Endret totalt	46 %	75 %	60 %	60 %	68 %
A-stor endring	8 %	12 %	4 %	1 %	8 %
B-middels endring	15 %	34 %	34 %	12 %	26 %
C-liten endring	23 %	28 %	22 %	47 %	34 %

Figur 10: Akkumulert tap fordelt på SEFRAK-bygningstyper. Nittedal 1.-4. omdrev

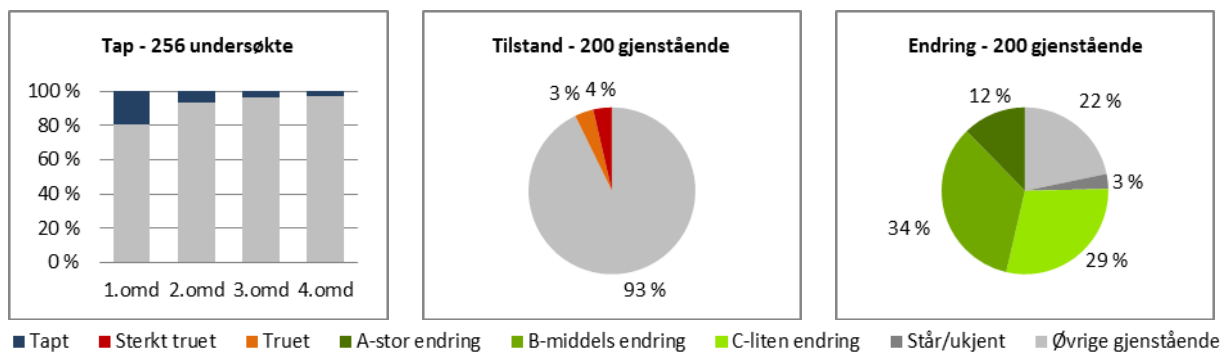
Figur 11: Bygningsteknisk tilstand fordelt på SEFRAK-bygningstyper. Nittedal 4. omdrev

Figur 12: Endringsgrad fordelt på SEFRAK-bygningstyper. Nittedal 4. omdrev

5.10.1 Bolighus/våningshus

Av totalt 198 boliger/våningshus i det opprinnelige undersøkelsesgrunnlaget, er nå 30 % tapte (20 %, 7 %, 4 % og 3 % i henholdsvis 1., 2., 3. og 4. omdrev). Andelen tapte bolighus/våningshus i 4. omdrev er litt høyere enn gjennomsnittstapet i Nittedal (3 % mot 2 % totalt), men det akkumulerte tapet ligger på gjennomsnittet. Andelen truete/sterkt truete er litt lavere enn gjennomsnittet i kommunen (8 % mot 10 %), men det er boligene som har den høyeste andelen endrete (75 % mot 68 % i gjennomsnitt). Bolighus/våningshus utgjør 57 % av de gjenstående SEFRAK-bygningene i Nittedal.

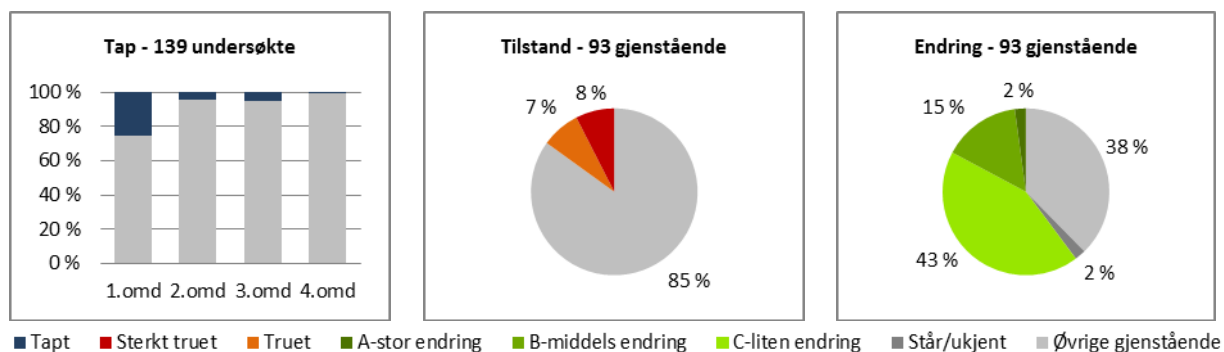
Figur 13: SEFRAK-registrerte bolighus/våningshus. Tap 1.-4. omdrev. Tilstand og endringer 4. omdrev

75 % av de SEFRAK-registrerte boligene og våningshusene i Nittedal kommune er endret. 29 % har bare overflateendringer (C-endring), mens 46 % av boligene har påbygg. 12 % har større volumendringer (A-endring) og 34 % har mindre volumendringer (B-endring), som dette våningshuset. Foto (02330017038): ÅD/NIKU 2016

5.10.2 Driftsbygninger og mindre uthus

Av totalt 36 driftsbygninger og 103 mindre uthus i det opprinnelige undersøkelsesgrunnlaget, er nå 33 % tapt (25 %, 5 %, 5 % og 1 % i henholdsvis 1., 2., 3. og 4. omdrev). Andelen tapte driftsbygninger og mindre uthus i 4. omdrev er lavere enn gjennomsnittstapet i Nittedal (1 % mot 2 %), men det akkumulerte tapet ligger litt høyere enn gjennomsnittet (33 % mot 30 %). Andelen truede/sterkt truede er også høyere enn gjennomsnittet (15 % mot 10 %), mens andelen endrete er lavere enn gjennomsnittet i kommunen (60 % mot 68 %). Driftsbygninger og mindre uthus utgjør henholdsvis 10 % og 28 % av de gjenstående SEFRAK-bygningene i Nittedal.

Figur 14: SEFRAK-registrerte driftsbygninger og mindre uthus i tunet. Tap 1.-4. omdrev. Tilstand og endringer 4. omdrev

Driftsbygninger og mindre uthus har noe høyere akkumulert tap og mer forfall på gjenstående bygninger enn gjennomsnittet i Nittedal. Tapsandelen i 4. omdrev er imidlertid lavere enn gjennomsnittet for alle undersøkte SEFRAK-bygninger i kommunen. Foto (02330009018): ÅD/NIKU 2016

6 Virkemidler for vern

I dette kapittelet presenteres virkemidler for bevaring av kulturminner i Nittedal kommune. Oversikten er ikke uttømmende. I sluttrapporten for overvåkingsprogrammet vil forholdet mellom virkemiddelbruk og bevaringsgrad bli analysert.

Kommuneplan

I kommuneplan for Nittedal settes det fokus på kulturminner og lokalhistorie som middel til å styrke identitetsfølelse i befolkningen.²¹ I bestemmelsene til arealdelen heter det at ved tiltak som berører SEFRAK-bygninger og andre lokaliteter med historisk verdi skal det innhentes uttalelse fra ansvarlig myndighet i kommune og fylkeskommune. Videre heter det at tiltak som kan skade verneverdiene ikke skal tillates.²²

Kommunedelplan for kulturminner

Kulturminneplan for Nittedal ble vedtatt i 2015. Planen har tre hoveddeler. Første del består av hensynssoner, plankart, prioriterte kulturminner og tiltaksdel. Andre del inneholder bakgrunnsstoff og fordypningsstoff, og i tredje del ligger vedlegg og registreringer. Målet med kulturminneplanen er å gjøre en prioritering av kulturminner i kommunen, med vekt på representativitet og karakteristiske trekk ved Nittedal. Planen skal bidra til at kulturminner skal bli stående i en sammenheng som gir historisk forståelse og mening. Videre skal planen gi grunnlag for forvaltningsplaner og formidlingstiltak for de prioriterte kulturminnene og inspirere til bruk og verdiskaping.²³

I kommuneplanens arealdel fremheves det at kulturmiljøene angitt til hensynssoner i kulturminneplanen gjenspeiler identitetskapende særpreg i kommunens historie, med betydning på grunn av arealpresset i kommunen.²⁴ I kommuneplanens retningslinjer til disse hensynssonene heter det at ved byggetiltak skal det være en målsetting å ivareta kvaliteten til eksisterende kulturminner og kulturmiljø, og at tiltaket skal forholde seg til og underordnes eksisterende bebyggelsesstruktur. Videre heter det at ved byggetiltak på verneverdige bygninger skal det legges særlig vekt på å beholde bygningens utvendige karakter og særtrekk og kulturhistoriske og arkitektoniske verdier.²⁵

Reguleringsplaner

Med utgangspunkt i en oversikt fra planavdelingen i Nittedal kommune, har NIKU registrert 46 objekter regulert til bevaring etter plan- og bygningsloven i Nittedal kommune.

LNF-områder

2 av de undersøkte SEFRAK-bygningene i Nittedal ligger i LNF-områder. LNF-områder er landbruks-, natur- og friluftsområder lagt ut i kommuneplan i henhold til plan- og bygningsloven, hvor det kun er tillatt med bygge- og anleggsvirksomhet som har direkte tilknytning til landbruk eller stedbunden næring (tradisjonell landbruksvirksomhet).²⁶ I henhold til kommuneplanen skal originale vinduer og kledning bevares i alle bygninger eldre enn 1900 innenfor LNF-områdene i Nittedal.²⁷

²¹ Kommuneplan for Nittedal 2015-2027, s 21

²² Kommuneplan for Nittedal 2015-2027, kommuneplanbestemmelser, s 16

²³ Kommunedelplan for kulturminner Nittedal kommune 2015-2019, s 4 og 6

²⁴ Kommuneplan for Nittedal 2015-2027, planbeskrivelse, arealdelen, s 30

²⁵ Kommuneplan for Nittedal 2015-2027, kommuneplanbestemmelser, s 20

²⁶ LOV-2008-06-27-71: Lov om planlegging og byggesaksbehandling (plan- og bygningsloven) § 11-7 nr 5

²⁷ Kommuneplan for Nittedal 2015-2027, kommuneplanbestemmelser, s 50

Kilder

Broe, Unni og Solrun Skogstad: Gamle hus da og nå 1973-1994-2006. Status for SEFRAK-registrerte bygninger. Nittedal kommune. Akershus fylke 2006. Riksantikvaren 2009

Dammann, Åse, 2012: Gamle hus da og nå. Status for SEFRAK-registrerte bygninger. Nittedal kommune. Akershus fylke 2011. 3. omdrev. NIKU Rapport 55

Dammann, Åse, 2015: Gamle hus da og nå. Status for SEFRAK-registrerte bygninger i 18 kommuner. Sammendragsrapport for Riksantikvarens miljøovervåkingsprogram 2000-2014. NIKU Rapport 82

FOR-2011-11-09-1088: Forskrift om fredning av statens kulturhistoriske eiendommer, kap 1

Kommunedelplan for kulturminner Nittedal kommune 2015-2019

Kommuneplan for Nittedal 2015-2027

Kommuneplan for Nittedal 2015-2027, kommuneplanbestemmelser

Kommuneplan for Nittedal 2015-2027, planbeskrivelse, arealdelen

Leden, Siv og Åse Dammann: Verneverdige kulturminner til Askeladden. Nittedal, Samnanger, Sandnes og Tromsø kommune. NIKU oppdragsrapport 142/2015

LOV-1978-06-09-50: Lov om kulturminner (kulturminneloven)

LOV-2008-06-27-71: Lov om planlegging og byggesaksbehandling (plan- og bygningsloven)

Riksantikvaren 2015: Veileder. Kommunalt verneverdige kulturminner i Askeladden

Riksantikvaren BraArkiv: SEFRAK-registreringen i Nittedal. SEFRAK-skjemaer og foto

Riksantikvaren: Gamle hus da og nå – kontrollregistrering Nittedal kommune 1994, 2006, 2011. Foto og rådata

Riksantikvaren: Registrering av faste kulturminner i Norge. C Kodeliste for registrering av hus

Riksantikvaren: Status for verneverdige kulturminner i utvalgte kommuner – kontrollregistrering Nittedal kommune 2016. Foto og rådata

Riksantikvarens hjemmeside: <http://www.riksantikvaren.no/Tema/Miljoevervaaking>

Riksantikvarens hjemmeside: <http://www.riksantikvaren.no/Veiledning/SEFRAK-registeret>

Rundskriv T-3/00 fra Kirke- utdannings og forskningsdepartementet og Miljøverndepartementet: Forvaltning av kirke, kirkegård og kirkens omgivelser som kulturminne og kulturmiljø

Statens kartverk, Geovekst: Kartgrunnlag

Statistisk sentralbyrå: <http://statbank.ssb.no/statistikkbanken>

Torkildsen, Hanne G: Gamle hus i Nittedal 20 år etter. Rapport om registrering av hus bygd før år 1900. Riksantikvaren 1996

Figurliste

1. Tapte SEFRAK-bygninger. Nittedal 1., 2., 3. og 4. omdrev
2. Akkumulert tap av SEFRAK-bygninger. Nittedal 1.-4. omdrev
3. Bygningsendringer på gjenstående SEFRAK-bygninger. Nittedal 4. omdrev
4. Bygningsteknisk tilstand for gjenstående SEFRAK-bygninger. Nittedal 4. omdrev
5. Andel truete/sterkt truete av endrete og uendrete SEFRAK-bygninger. Nittedal 4. omdrev
6. Tap og tilstand for SEFRAK-bygninger fordelt på samfunnssektor. Nittedal 1.-4. omdrev
7. Tap og tilstand for SEFRAK-bygninger fordelt på sosial miljøsammenheng. Nittedal 1.-4. omdrev
8. Tap og tilstand for SEFRAK-bygninger fordelt på geografiske områder. Nittedal 1.-4. omdrev
9. Tap og tilstand for SEFRAK-bygninger fordelt på tettbygde/spredtbygde områder. Nittedal 1.-4. omdrev
10. Akkumulert tap fordelt på SEFRAK-bygningstyper. Nittedal 1.-4. omdrev
11. Bygningsteknisk tilstand fordelt på SEFRAK-bygningstyper. Nittedal 4. omdrev
12. Endringsgrad fordelt på SEFRAK-bygningstyper. Nittedal 4. omdrev
13. SEFRAK-registrerte bolighus/våningshus. Tap 1.-4. omdrev. Tilstand og endringer 4. omdrev
14. SEFRAK-registrerte driftsbygninger og mindre uthus i tunet. Tap 1.-4. omdrev. Tilstand og endringer 4. omdrev

Vedlegg

Vedlegg 1: Registreringsparametere²⁸

STATUS	BESKRIVELSE
Tap	Absolutt tap av SEFRAK-registrerte objekter siden registreringstidspunktet. At huset fysisk sett er tapt eller flyttet til annet sted
Endret	Endret i forhold til den opprinnelige SEFRAK-registreringen
Uendret	Ingen eller mindre endringer i forhold til den opprinnelige SEFRAK-registreringen. Se nærmere presisering under C-liten endring
Står	Ukjent endringsgrad. Brukes for enkelte bygninger hvor det er vanskelig å klassifisere endringsgrad. Årsaken kan være kvaliteten på det opprinnelige SEFRAK-skjemaet, eller huset kan være under oppussing/ombygging
Gjenoppstått	Fra 2. omdrev ble gjenoppståtte hus tatt med som egen kategori. Hus som har vært midlertidig tatt ned og lagret ved tidligere kontrollregistrering, og som er satt opp igjen i tilnærmet opprinnelig materiale og fysisk sammenheng, registreres som gjenoppstått
ÅRSAKER TIL TAP	BESKRIVELSE
Brent/naturkatastrofe	
Falt i ruin	
Flytting	Hus som er flyttet registreres som tapt, med unntak for flytting innen et snevert geografisk område, for eksempel gårdstunet
Forfall/opprydding	
Offentlig vedtak/planvedtak	
Riving	
Ukjent	
ENDRING ABC	BESKRIVELSE
A-stor endring	Sterk grad av ombygging. Endring av bygningens grunnflate. Tilbygg/påbygg som i størrelse dominerer den opprinnelige bygningen. Bygningens opprinnelig volumkarakter er endret. Stor del av bygningen revet
B-middels endring	Mindre omfattende ombygging. Utvidelse av bygningens grunnflate. Mindre påbygg/tilbygg som underordner seg det eksisterende bygningsvolum. Mindre del av bygningen revet
C-liten endring	Endring av bygningens karakter gjennom generelt vedlikehold, for eksempel ved utskifting av ytre bygningselementer som panel, takbelegg og vinduer/listverk. Mindre endringer, som skifting mellom relativt moderne taktekking som bølgeblikk, eternitplater, asbestsplater, aluminiumsplater, papp m.m. regnes ikke som endring. Det samme gjelder også utskifting av enkelte vinduer som har samme format, men hvor detaljene er vanskelig å kontrollere før/nå. Hvis panel, listverk, vinduer og takbelegg er helt fornyet, men er av samme typer som ved den opprinnelige registreringen, vil dette i de fleste tilfelle ikke bli registrert som endring. Undersøkelsen vil derfor ikke fange opp tap av autentisitet på detaljnivå
ANNEN ENDRING ²⁹	BESKRIVELSE
Deler av hus revet	En typisk endring her er at deler av huset er bygd i lettere konstruksjon og er mer utsatt for forfall og derfor blir revet, mens den tømrete delen står igjen. Vanlig for driftsbygninger
Tilbakeført til eldre uttrykk	Endringer som representerer en tilbakeføring til eldre uttrykk eller stil
Dokumentert stilhistorisk tilbakeført	Tilbakeføring basert på dokumentert grunnlag
TILSTAND	BESKRIVELSE
Intakt	Huset står og er i normalt god teknisk tilstand
Truet ³⁰	Dårlig teknisk tilstand. Manglende vedlikehold over lengre tid
Sterkt truet	Huset er i svært dårlig teknisk tilstand

Vedlegg 2: Vernestatus kategorier³¹

VERNESTATUS	BESKRIVELSE
Fredet (kml)	Automatisk fredet el vedtaksfredet i henhold til kulturminneloven
Kommunalt vern (pbl)	Regulert til bevaring (hensynssone el tidl spesialområde bevaring) i henhold til plan- og bygningsloven
Andre planer eller retningslinjer med bevaringsformål	Hensynssoner og prioriterte kulturminner i kommunedelplan, Riksantikvarens NB! Register
LNF-område	Landbruks-, natur- og friluftsområder i kommuneplan i henhold til plan- og bygningsloven
Øvrige	

²⁸ Definert ved oppstart av *Gamle hus da og nå* i 2000

²⁹ *Annen endring* ble registrert fra og med 3. omdrev

³⁰ *Truet* var ny kategori fra 3. omdrev. I 1. og 2. omdrev ble tilstand registrert som *sterkt truet* eller *intakt*

³¹ Definert av NIKU i 3. og 4. omdrev

Vedlegg 3: Bygningstype kategorier³²

BYGNINGSTYPE	UNDERKATEGORIER
Bolighus/våningshus	Bolig
	Våningshus
Mindre uthus i/nær tunet	Sidebygning
	Stabbur, loft
	Uthus knyttet til bolig/bygård
	Andre mindre uthus i/nær tunet
Driftsbygninger i tunet	Driftsbygning
	Fjøs, stall, låve
Hus i utmark/seter	Koie
	Kvern, sag
	Seterbu/sel
	Seterfjøs
	Seterløe
	Utløe, sommerfjøs
	Andre hus i utmark
	Andre hus på setra
Naust, sjøhus, fyr m.m.	Fyr m.m.
	Naust, sjøbu
	Rorbu
	Sjøhus, brygge
Bygård	Bygård
Andre hustyper	Bygdemagasin, telthus, tollbu
	Forretningsbygg
	Forsamlingshus
	Hotell, gjestgiveri, skystasjon, kafé m.m.
	Hytte
	Kirke, kapell
	Kommunehus
	Kraftstasjon, transformatorstasjon
	Næringsbygg
	Skole/internt
	Stasjonsbygning
	Sykehus, pleiehjem
	Ukjent
	Annet

Vedlegg 4: Samfunnssektor kategorier³³

SAMFUNNSSEKTOR	TALLKODE I SEFRAK-KODELISTEN FOR REGISTRERING AV HUS
Fast bosetting uten næringsstilknytning	200
Industri/merkantil virksomhet	400-500
Landbruk, fiske, fangst	100
Andre sektorer	300, 600-900

Vedlegg 5: Sosial miljøsammenheng kategorier³⁴

SOSIAL MILJØSAMMENHENG	TALLKODE I SEFRAK-KODELISTEN FOR REGISTRERING AV HUS
Arbeider, husmann, tjenestemann	30-39
Bonde	25
Embetsverk, institusjon	10-19
Fisker	26
Annen næringsdrivende	20-24, 27-29

³² Definert ved oppstart av *Gamle hus da og nå* i 2000

³³ Definert ved oppstart av *Gamle hus da og nå* i 2000

³⁴ Definert ved oppstart av *Gamle hus da og nå* i 2000

Vedlegg 6: Geografiske kategorier³⁵

KOMMUNE	GEOGRAFISK OMRÅDE	TETTBYGD/SPREDTBYGD	KRETS
BØ	Sentrum		005-006
	Periferi		001-004, 007-011
FLORA	Florelandet/Brandsøya		301-318
	Eikefjord/Bru (fjordene)		101-119
	Kinn (øyene)		201-208
KAUTOKEINO	Galanito		002
	Kautokeino		001
	Lappoluobbal		006
	Mazé		007
	Mieronjævre		004
	Soattefielbma		005
MELHUS	Flå		013-015
	Hørg		016-024
	Hølonda		025-030
	Melhus		001-012
		Melhus kommunesenter	003-005, 011
		Øvrige tettbygd	009, 013, 018, 022, 026
		Spredtbygd	001-002, 006-008, 010, 012, 014-017, 019-021, 023-025, 027-030
NITTEDAL	Øvre Hakadal		017-018
	Nittedal for øvrig		002-015
		Tettbygd	002, 009, 012
		Spredtbygd	004-007, 013-018
NORD-AURDAL	Aurdal kirkesogn		018-023
	Skrautvål kirkesogn		012-013
	Svenes kirkesogn		003-004, 006-009
	Tingnes kirkesogn		010-011, 014-017
	Tisleidalen kirkesogn		005
	Ulnes kirkesogn		001-002
		Tettbygd	009-010, 015-016, 018
		Spredtbygd	001-008, 011-014, 017, 019-023
SALTDAL	Nedre saltdal		101-115
	Øvre Saltdal		201-209
		Tettbygd	105, 208
		Spredtbygd	101-104, 107-207, 209
SAMNANGER	Tysse tettsted		009
	Spredtbygd		001-008, 010
SANDNES	Høle		031-034
	Høyland		005-025, 035-036
	Riska		026-030
		Sandnes by	001
		Øvrige tettbygd	009, 017, 027
		Tettbygd totalt	001, 009, 017, 027
	Spredtbygd	005-008, 010-014, 019-026, 028-036	
TROMSØ	Gamle Tromsø by		102-127
	Hillesøy		4101-4306
	Tromsøysund		202-3202, 4001-4005, 4401-4508
	Ullsfjord		3301-3308
	Sentrumplanen		102-108, 112-119
		Tettbygd	102-1501, 2030-2060, 4104
		Spredtbygd	1502-2020, 2070-4103, 4201-4508

³⁵ Definert ved oppstart av *Gamle hus da og nå* i år 2000

Vedlegg 7: Nøkkeltall SEFRAK-bygninger 10 kommuner

KOMMUNE	1. omdrev			2. omdrev			3. omdrev			Gjenstående		
	Undersøkt	Tapt	Årlig tap	Undersøkt	Tapt	Årlig tap	Undersøkt	Tapt	Årlig tap			
Kautokeino	40	17	43 %	23	3	13 %	2,6 %	20	1	5 %	1,0 %	19
Nord-Aurdal	1350	173	13 %	1177	62	5 %	1,1 %	1115	46	4 %	0,8 %	1069
Nittedal	351	75	21 %	276	16	6 %	1,2 %	260	11	4 %	0,8 %	249
Tromsø	1086	152	14 %	934	40	4 %	0,9 %	894	53	6 %	1,2 %	841
Saltødal	464	73	16 %	391	18	5 %	0,9 %	373	20	5 %	1,1 %	353
Sandnes	781	235	30 %	546	33	6 %	1,2 %	513	29	6 %	1,1 %	484
Flora	686	52	8 %	634	31	5 %	1,0 %	603	27	4 %	0,9 %	576
Melhus	1429	287	20 %	1142	38	3 %	0,7 %	1104	31	3 %	0,6 %	1073
Bø	803	111	14 %	692	29	4 %	0,8 %	663	21	3 %	0,6 %	642
Samnanger	468	102	22 %	366	21	6 %	1,1 %	345	23	7 %	1,3 %	322
Totalt	7458	1277	17 %	6181	291	5 %	0,9 %	5890	262	4 %	0,9 %	5628

KOMMUNE	4. omdrev			Gjenstående	Endret totalt			A-stor endring		B-middels endring		C-liten endring		Ukjent endring		Truet		Sterkt truet	
	Undersøkt	Tapt	Årlig tap		Endret	Endret	Endret	Endret	Endret	Endret	Endret	Endret	Endret	Endret	Endret	Endret	Endret	Endret	Endret
Kautokeino	19	1	5 %	1,1 %	18	1	6 %	0	0 %	1	6 %	0	0 %	0	7	39 %	4	22 %	
Nord-Aurdal	1069	33	3 %	0,6 %	1036	380	37 %	31	3 %	100	10 %	249	24 %	11	175	17 %	54	5 %	
Nittedal	249	5	2 %	0,4 %	244	166	68 %	20	8 %	63	26 %	83	34 %	6	12	5 %	12	5 %	
Tromsø	841	48	6 %	1,1 %	793	486	61 %	26	3 %	177	22 %	283	36 %	21	67	8 %	20	3 %	
Totalt	2178	87	4 %	0,8 %	2091	1033	49 %	77	4 %	341	16 %	615	29 %	38	261	12 %	90	4 %	

Vedlegg 8: Detaljert resultat SEFRAK-bygninger med ulike typer vern

VERNESTATUS*	4. omdrev			Gjenstående			Endret totalt			A-stor endring			B-middels endring			C-liten endring			Står/ukjent endringsgrad			Truet		Sterkt truet	
	Undersøkt	Tapt																							
Fredet (kml)	1	0	0 %	1	0	0 %	0	0 %	0	0 %	0	0 %	0	0 %	0	0 %	0	0 %	0	0 %	0	0 %	0	0 %	
Regulert til bevaring (pbl)	20	0	0 %	20	16	80 %	2	10 %	7	35 %	7	35 %	1	5 %	0	0 %	0	0 %	0	0 %	0	0 %	0	0 %	
Andre planer og retningslinjer med bevaringsformål**	58	0	0 %	58	27	47 %	3	5 %	5	9 %	19	33 %	0	0 %	0	0 %	0	0 %	0	0 %	0	0 %	0	0 %	
LNF-områder	2	0	0 %	2	1	50 %	0	0 %	1	50 %	0	0 %	0	0 %	0	0 %	0	0 %	0	0 %	0	0 %	0	0 %	
Øvrige	168	5	3 %	163	122	75 %	15	9 %	50	31 %	57	35 %	5	3 %	12	7 %	12	7 %	12	7 %	12	7 %	12	7 %	
Totalt	249	5	2 %	244	166	68 %	20	8 %	63	26 %	83	34 %	6	2 %	12	5 %	12	5 %	12	5 %	12	5 %	12	5 %	

*For bygninger med flere typer vern er bygningens høyeste vernekategori gitt tellende verdi i denne tabellen, slik at hver av de undersøkte bygningene inngår i kun én kategori

**Anbefalt til hensynssone i kulturminneplan, Prioritert liste i kulturminneplan

Vedlegg 9: Detaljert resultat SEFRAK-bygninger samlet

BYGNINGSTYPER	1. omdrev			2. omdrev			3. omdrev			4. omdrev			Gjenstående			Endret totalt			A-stor endring			B-middels endring			C-liten endring			Står/ukjent endringsgrad			Truet		Sterkt truet	
	Undersøkt	Tapt																																
Bolighus	15	6	40 %	9	2	22 %	7	0	0 %	7	0	0 %	7	6	86 %	0	0 %	4	57 %	2	29 %	0	0 %	0	0 %	0	0 %	0	0 %	0	0 %			
Våningshus	183	33	18 %	150	9	6 %	141	6	4 %	135	4	3 %	131	98	75 %	17	13 %	43	33 %	38	29 %	4	3 %	5	4 %	5	4 %	5	4 %	5	4 %			
Bolighus, våningshus	198	39	20 %	159	11	7 %	148	6	4 %	142	4	3 %	138	104	75 %	17	12 %	47	34 %	40	29 %	4	3 %	5	4 %	5	4 %	5	4 %	5	4 %			
Mindre uthus i/nær tunet	17	4	24 %	13	0	0 %	13	1	8 %	12	0	0 %	12	8	67 %	1	8 %	2	17 %	5	42 %	0	0 %	0	0 %	0	0 %	0	0 %	0	0 %			
Sidebygning	33	5	15 %	28	3	11 %	25	2	8 %	23	1	4 %	22	17	77 %	0	0 %	6	27 %	11	50 %	0	0 %	2	9 %	2	9 %	2	9 %	2	9 %			
Stabbur, loft	48	13	27 %	35	1	3 %	34	0	0 %	34	0	0 %	34	16	47 %	0	0 %	0	0 %	16	47 %	2	6 %	5	15 %	3	9 %	3	9 %	3	9 %			
Uthus knyttet til bolig/bygård	5	3	60 %	2	1	50 %	1	1	100 %	0	0	0 %	0	0	0 %	0	0 %	0	0 %	0	0 %	0	0 %	0	0 %	0	0 %	0	0 %	0	0 %			
Mindre uthus i/nær tunet	103	25	24 %	78	5	6 %	73	4	5 %	69	1	1 %	68	41	60 %	1	1 %	8	12 %	32	47 %	2	3 %	7	10 %	5	7 %	5	7 %	5	7 %			
Driftsbygning	20	7	35 %	13	0	0 %	13	0	0 %	13	0	0 %	13	6	46 %	0	0 %	3	23 %	3	23 %	0	0 %	0	0 %	0	0 %	2	15 %	2	15 %			
Fjøs, stall, låve	16	3	19 %	13	0	0 %	13	1	8 %	12	0	0 %	12	9	75 %	1	8 %	3	25 %	5	42 %	0	0 %	0	0 %	0	0 %	0	0 %	0	0 %			
Driftsbygninger i tunet	36	10	28 %	26	0	0 %	26	1	4 %	25	0	0 %	25	15	60 %	1	4 %	6	24 %	8	32 %	0	0 %	0	0 %	0	0 %	2	8 %	2	8 %			
Hotell, gjestgiveri, skystasjon, kafé m.m.	1	1	100 %	0	0	0 %	0	0	0 %	0	0	0 %	0	0	0 %	0	0 %	0	0 %	0	0 %	0	0 %	0	0 %	0	0 %	0	0 %	0	0 %			
Hytte	4	0	0 %	4	0	0 %	4	0	0 %	4	0	0 %	4	4	100 %	1	25 %	2	50 %	1	25 %	0	0 %	0	0 %	0	0 %	0	0 %	0	0 %			
Kraftstasjon, transformatorstasjon	1	0	0 %	1	0	0 %	1	0	0 %	1	0	0 %	1	1	100 %	0	0 %	0	0 %	1	100 %	0	0 %	0	0 %	0	0 %	0	0 %	0	0 %			
Næringsbygg	5	0	0 %	5	0	0 %	5	0	0 %	5	0	0 %	5	0	0 %	0	0 %	0	0 %	0	0 %	0	0 %	0	0 %	0	0 %	0	0 %	0	0 %			
Skole	3	0	0 %	3	0	0 %	3	0	0 %	3	0	0 %	3	1	33 %	0	0 %	0	0 %	1	33 %	0	0 %	0	0 %	0	0 %	0	0 %	0	0 %			
Andre hustyper	14	1	7 %	13	0	0 %	13	0	0 %	13	0	0 %	13	6	46 %	1	8 %	2	15 %	3	23 %	0	0 %	0	0 %	0	0 %	0	0 %	0	0 %			
Totalt	351	75	21 %	276	16	6 %	260	11	4 %	249	5	2 %	244	166	68 %	20	8 %	63	26 %	83	34 %	6	2 %	12	5 %	12	5 %	12	5 %	12	5 %			

SPREDTBYGD TETTBYGD	1. omdrev			2. omdrev			3. omdrev			4. omdrev			Gjen- stående	Endret totalt	A-stor		B-middels		C-liten		Står/ukjent		Truet	Sterkt truet			
	Undersøkt	Tapt	%	Undersøkt	Tapt	%	Undersøkt	Tapt	%	Undersøkt	Tapt	%			endring	%	endring	%	endring	%	endringsgrad	%					
Spredtbygd	250	42	17 %	208	10	5 %	198	6	3 %	192	4	2 %	188	125	66 %	19	10 %	45	24 %	61	32 %	6	3 %	8	4 %	10	5 %
Tettbygd	101	33	33 %	68	6	9 %	62	5	8 %	57	1	2 %	56	41	73 %	1	2 %	18	32 %	22	39 %	0	0 %	4	7 %	2	4 %
Totalt	351	75	21 %	276	16	6 %	260	11	4 %	249	5	2 %	244	166	68 %	20	8 %	63	26 %	83	34 %	6	2 %	12	5 %	12	5 %

GEOGRAFISKE OMRÅDER	1. omdrev			2. omdrev			3. omdrev			4. omdrev			Gjen- stående	Endret totalt	A-stor		B-middels		C-liten		Står/ukjent		Truet	Sterkt truet			
	Undersøkt	Tapt	%	Undersøkt	Tapt	%	Undersøkt	Tapt	%	Undersøkt	Tapt	%			endring	%	endring	%	endring	%	endringsgrad	%					
Nittedal for øvrig	263	68	26 %	195	16	8 %	179	11	6 %	168	4	2 %	164	121	74 %	15	9 %	49	30 %	57	35 %	5	3 %	12	7 %	12	7 %
Øvre Hakadal	88	7	8 %	81	0	0 %	81	0	0 %	81	1	1 %	80	45	56 %	5	6 %	14	18 %	26	33 %	1	1 %	0	0 %	0	0 %
Totalt	351	75	21 %	276	16	6 %	260	11	4 %	249	5	2 %	244	166	68 %	20	8 %	63	26 %	83	34 %	6	2 %	12	5 %	12	5 %

SOSIAL MILJØSAMMENHENG	1. omdrev			2. omdrev			3. omdrev			4. omdrev			Gjen- stående	Endret totalt	A-stor		B-middels		C-liten		Står/ukjent		Truet	Sterkt truet			
	Undersøkt	Tapt	%	Undersøkt	Tapt	%	Undersøkt	Tapt	%	Undersøkt	Tapt	%			endring	%	endring	%	endring	%	endringsgrad	%					
Annen næringsdrivende	16	1	6 %	15	0	0 %	15	1	7 %	14	0	0 %	14	4	29 %	0	0 %	0	0 %	4	29 %	0	0 %	0	0 %	0	0 %
Arbeider, husmann, tjenestemann	101	23	23 %	78	5	6 %	73	4	5 %	69	1	1 %	68	46	68 %	8	12 %	17	25 %	21	31 %	1	1 %	2	3 %	4	6 %
Bonde	211	43	20 %	168	10	6 %	158	6	4 %	152	4	3 %	148	105	71 %	12	8 %	39	26 %	54	36 %	5	3 %	9	6 %	8	5 %
Embetsverk, institusjon	2	1	50 %	1	0	0 %	1	0	0 %	1	0	0 %	1	0	0 %	0	0 %	0	0 %	0	0 %	0	0 %	0	0 %	0	0 %
Ukjent	21	7	33 %	14	1	7 %	13	0	0 %	13	0	0 %	13	11	85 %	0	0 %	7	54 %	4	31 %	0	0 %	1	8 %	0	0 %
Totalt	351	75	21 %	276	16	6 %	260	11	4 %	249	5	2 %	244	166	68 %	20	8 %	63	26 %	83	34 %	6	2 %	12	5 %	12	5 %

SAMFUNNSSEKTOR	1. omdrev			2. omdrev			3. omdrev			4. omdrev			Gjen- stående	Endret totalt	A-stor		B-middels		C-liten		Står/ukjent		Truet	Sterkt truet			
	Undersøkt	Tapt	%	Undersøkt	Tapt	%	Undersøkt	Tapt	%	Undersøkt	Tapt	%			endring	%	endring	%	endring	%	endringsgrad	%					
Andre sektorer	6	0	0 %	6	0	0 %	6	0	0 %	6	0	0 %	6	5	83 %	0	0 %	2	33 %	3	50 %	0	0 %	0	0 %	0	0 %
Fast bosetting uten næringstilknytning	15	6	40 %	9	3	33 %	6	1	17 %	5	0	0 %	5	4	80 %	0	0 %	3	60 %	1	20 %	0	0 %	0	0 %	0	0 %
Industri, merkantil virksomhet	8	0	0 %	8	1	13 %	7	0	0 %	7	0	0 %	7	3	43 %	0	0 %	2	29 %	1	14 %	0	0 %	0	0 %	0	0 %
Landbruk, fiske, fangst	317	66	21 %	251	12	5 %	239	10	4 %	229	5	2 %	224	153	68 %	20	9 %	56	25 %	77	34 %	6	3 %	11	5 %	12	5 %
Ukjent	5	3	60 %	2	0	0 %	2	0	0 %	2	0	0 %	2	1	50 %	0	0 %	0	0 %	1	50 %	0	0 %	1	50 %	0	0 %
Totalt	351	75	21 %	276	16	6 %	260	11	4 %	249	5	2 %	244	166	68 %	20	8 %	63	26 %	83	34 %	6	2 %	12	5 %	12	5 %

Norsk institutt for kulturminneforskning er et uavhengig forsknings- og kompetansemiljø med kunnskap om norske og internasjonale kulturminner.

Instituttet driver forskning og oppdragsvirksomhet for offentlig forvaltning og private aktører på felter som by- og landskapsplanlegging, arkeologi, konservering og bygningsvern.

Våre ansatte er konservatorer, arkeologer, arkitekter, ingeniører, geografer, etnologer, samfunnsvitere, kunsthistorikere, forskere og rådgivere med spesiell kompetanse på kulturarv og kulturminner.

www.niku.no

NIKU Rapport 87
ISSN 1503-4895
ISBN 978-82-8101-231-8

NIKU hovedkontor
Storgata 2
Postboks 736 Sentrum
0105 OSLO
Telefon: 23 35 50 00

NIKU Tønsberg
Farmannsveien 30
3111 TØNSBERG
Telefon: 23 35 50 00

NIKU Bergen
Dreggsallmenningen 3
Postboks 4112 Sandviken
5835 BERGEN
Telefon: 23 35 50 00

NIKU Trondheim
Kjøpmannsgata 1b
7013 TRONDHEIM
Telefon: 23 35 50 00

NIKU Tromsø
Framsenteret
Hjalmar Johansens gt. 14
9296 TROMSØ
Telefon: 77 75 04 00